แนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา

นางสาวเบญจวัญญ์ ภาโนชิต

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 14
สถาบันพระปกเกล้า
พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

แนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่างด้าว เข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา

โดย

นางสาวเบญจวัญญ์ ภาโนชิต รหัสประจำตัว 65-14-29

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงานลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา

อาจารย์ที่ปรึกษา : .....

(อาจารย์กู้เกียรติ ภูมิรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : .....

(นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 14

.....

(นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ)

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

ชื่อผู้จัดทำ : นางสาวเบญจวัญญ์ ภาโนชิต
นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง สำหรับข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ 14

ชื่อหัวข้อเอกสาร : แนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์กู้เกียรติ ภูมิรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม) : อาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา การวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากปัญหากลุ่มขบวนการลักลอบอพยพคนเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายที่มาพร้อมกับปัญหาการค้าแรงงาน การค้ามนุษย์ การกระทำอันไร้ศีลธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งรัฐไทยจะต้องจริงจังในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม รวมทั้งศึกษาแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญา นอกจากนี้การศึกษานี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย เพื่อลดอันดับเรื่องการค้ามนุษย์ตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ผู้ศึกษาได้นำแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาประยุกต์ใช้โดยมีการศึกษา เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ

จากการวิเคราะห์การศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกิดจากการตีความข้อกฎหมายที่ไม่ตรงกันในกระบวนการคัดแยกเหยื่อที่มีการยึดติดกับคำว่าสมัครใจหรือถูกบังคับมากเกินไปโดยไม่ดูปัจจัยแวดล้อมหรือการกระทำของขบวนการค้ามนุษย์ที่อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งการใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในการจัดการกับผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายทำให้เหยื่อบางรายต้องรับโทษ และไม่สามารถสาวไปถึงขบวนการค้ามนุษย์ได้ รวมทั้งกระบวนการในการดำเนินคดี

ฟ้องร้องทางแพ่งและเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายชดเชยให้กับเหยื่อการค้ามนุษย์มีค่าใช้จ่ายที่สูงและใช้เวลานาน รวมถึงความกลัวที่จะถูกนักค้ามนุษย์แก้แค้น ความไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่ เป็นอุปสรรคต่อเหยื่อการค้ามนุษย์ในการเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 62 ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า “ผู้ใดหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐยังมีอำนาจในการจัดส่งบุคคลเหล่านี้กลับออกนอกประเทศได้” ถูกบังคับใช้มานานโดยไม่มีการแก้ไขเกี่ยวกับบทลงโทษของผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุก ส่งผลทำให้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ได้สัดส่วนการลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดจึงไม่สามารถป้องกัน ข่มขู่ ยับยั้งผู้อพยพลักลอบเข้าเมืองที่มีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อหลักเกณฑ์ปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนในการบังคับใช้กฎหมายกับชาวโรฮิงญาในแต่ละกรณีให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายของทหารเรือและการส่งตัวชาวโรฮิงญากลับประเทศโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และเพื่อเป็นการป้องกันการข่มขู่ ยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนผู้อพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ให้เพิ่มความรุนแรงของโทษอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จึงควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ลักลอบขนอพยพคนเข้าเมือง โดยเฉพาะหากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐให้รับโทษหนักกว่าเดิม

การอพยพแบบไม่ปกติและหลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญามีผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านต่าง ๆหลัก 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านการป้องกันประเทศ ด้านการสาธารณสุข ด้านสังคมวิทยา ด้านเศรษฐกิจ และด้านภาพลักษณ์ของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยมีมุมมองที่ค่อนข้างเป็นลบต่อการเข้ามาของ ชาวโรฮิงญาและมองว่าเป็นปัญหาและภาระของประเทศไทยในการดูแลช่วยเหลือที่จะมีผลต่อความมั่นคง การสาธารณสุข และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นหลัก

โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. <u>ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย</u>

1.1) เมื่อรัฐบาลไทยต้องดำเนินนโยบายปิดพื้นที่พักพิงชั่วคราว จะต้องมีการเตรียมความพร้อม การสื่อสารสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ รัฐบาลไทยต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ และสร้างหลักประกันความปลอดภัย มีมาตรการจูงใจ รวมทั้งการแสวงหาแนวทางความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

ในระดับพหุภาคีในภูมิภาคและอนุภูมิภาค โดยเฉพาะความร่วมมือในกรอบอาเซียน การร่วมมือกันในระดับทวิภาคี ตลอดจนความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

1.2) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ตามกรอบเวลาอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้ผู้ที่พำนักในพื้นที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้หนีภัยจากการสู้รบทั้ง 9 แห่ง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก ราชบุรี และกาญจนบุรี

1.3) การมีข้อตกลงความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศพม่าเรื่องการส่งกลับผู้หนีภัยจากการสู้รบ มีหลักประกันความปลอดภัยในการส่งกลับสู่ประเทศต้นทาง

1.4) กำหนดการบรรจุแผนดูแลผู้ลี้ภัยจากการสู้รบไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนของชาติและมีการติดตามแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

1.5) ศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งผู้ลี้ภัยจากการสู้รบกลับคืนสู่ประเทศต้นทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์

1.6) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะบทบาทของกลไกการป้องกันระดับชาติ (National Preventive Mechanism) จะต้องติดตามการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจของไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) เป็นระยะและรายงานผลต่อรัฐสภา รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของประเทศพม่าด้วย

1.7) ส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการเพื่อผ่อนคลายความตรึงเครียดของผู้หนีภัยจากการสู้รบและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.8) รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลและทางบกให้เป็นวาระแห่งชาติ ทั้งในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ กำลังคน อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ให้มีความเพียงพอต่อการออกปฏิบัติทางทะเลและทางบก รวมถึงควรมีการลดจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดการทับซ้อนของการอ้างกันในตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.9) การแก้ไขปัญหาการอพยพในระลอกใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ควรแก้ไขปัญหาจากสาเหตุรากเหง้าที่ประเทศต้นทางในประเด็นของกฎหมายพลเมืองของพม่า เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุที่ว่ารัฐบาลพม่าไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาเป็นพลเมืองของพม่า อีกทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ และประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ด้วยการใช้อำนาจในการต่อรองกับประเทศต้นทางในเรื่องของการยกเลิกการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือการยกเลิกการคว่ำบาตร เพื่อเป็นการกดดันให้ประเทศต้นทางมีแนวโน้มที่จะอ่อนข้อในการรับชาวโรฮิงญา หรือชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เป็นพลเมือง

อีกทั้งประเทศไทยยังควรทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน หรือผู้ไกล่เกลี่ยให้เกิดการต่อรอง หรือเวทีในการเจรจาระหว่างประเทศต้นทางกับหน่วยงานระหว่าประเทศต่าง ๆ และประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งประเทศไทยควรเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Convention Relating to the Status of Refugee 1951)

1.10) การแก้ไขปัญหาผลกระทบในประเทศนั้น ภาครัฐอาจต้องใช้หลักการทางรัฐศาสตร์มากกว่าหลักการนิติศาสตร์ บูรณาการร่วมกับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองในประเทศไทยและ ผู้แสวงหาที่พักพิงให้มีความยืดหยุ่นและให้สิทธิในการแสวงหาที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้กรอบแนวคิดของภาครัฐอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากแนวคิดสัจนิยมที่เน้นความมั่นคงของรัฐเป็นหลัก โดยในปัจจุบันประเทศไทยยังคงปฏิเสธให้ชาวโรฮิงญาหรือคนลักลอบเข้าเมืองกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นพลเมืองของชาติใดเข้ามาในประเทศ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้นจึงควรมีการเปลี่ยนแนวคิดที่เน้นสัจนิยมมาเป็นเสรีนิยมที่เห็นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ การส่งเสริมการช่วยเหลือและการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหารากเหง้าของชาวโรฮิงญาเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และที่ผ่านมาการแก้ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองทางทะเลประเทศไทยยังใช้นโยบายผลักดันไม่ให้ผู้ลักลอบเข้าเมือง เข้ามายังเขตน่านน้ำของประเทศไทย โดยมีการช่วยตามหลักสิทธิมนุษยธรรมตามสมควร แต่ยังขาดการวางหลักการจัดการการปกครอง (Governance) รวมถึงการร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคประชาสังคมที่เพียงพอ

1.11) รัฐบาลไทยต้องเน้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ.2555 ยุทธศาสตร์ที่ 3 แต่ต้องให้บทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศที่มากขึ้นและหน่วยงาน โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ควรเสนอนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่อรัฐบาลให้เกิดการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาโรฮิงญา

1.12) แนวทางการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญานั้นเป็นการสังเคราะห์ตามสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานที่ครอบคลุมปัญหารากเหง้าของประเทศต้นทาง รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ชาวโรงฮิงญาหลบหนีออกประเทศพม่าและปัจจัยที่ทำให้คนเหล่านั้นลักลอกเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายนั้นมีแนวทางปฏิบัติและการจัดการค่อนข้างครบถ้วน อย่างไรก็ตามความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากประเทศต้นทางเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้แนวทางที่เสนอไว้มีความเป็นไปได้ในทางปฏบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยอาจต้องมีบทบาทนำในการส่งเสริมให้เกิด

การพัฒนาโดยใช้เวทีในระดับทวิภาคีและพหุภาคีในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศกับประเทศพม่า ทั้งนี้เวทีอย่างไม่เป็นทางการจะเป็นเวทีที่สามารถส่งเสริมความไว้เนื้อเชื่อใจและก่อให้เกิดการแสวงหาแนวทางร่วมกันในการแก้ปัญหาชาวโรฮิงญาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1) มีการปรึกษาหารือร่วมกันโดยให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบจัดตั้งผู้แทนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบทราบถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ

2.2) ในทุกขั้นตอนการดำเนินการควรมีความโปร่งใส อาทิ เช่น กระบวนการในการคัดกรองต้องโปร่งใส การส่งกลับต้องเป็นไปโดยสมัครใจไม่ใช้กำลังบังคับ มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและรายงานให้สาธารณชนและประชาคมได้รับรู้ในเวทีระหว่างประเทศ

2.3) การสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกันกับคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ดนตรี กีฬาและศิลปวัฒนธรรม

2.4) จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน โดยอาจมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเจ้าภาพหลัก

2.5) ระบุแผนปฏิบัติการการเตรียมการปิดพื้นที่พักพิงฯให้ชัดเจนแน่นอนมีกรอบเวลาในการดำเนินการทีละขั้นตอนเพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ได้รับผลกระทบรวมทั้งมีกระบวนการในการทำงานที่ยืดหยุ่น และเปิดกว้าง

2.6) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายต่อชาวโรฮิงญาผู้อพยพย้ายถิ่นฐานให้เป็นไปตามหลักสากลด้านสิทธิมนุษยชน ไม่เลือกปฏิบัติ ต้องปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม

3. ข้อเสนอด้านกฎหมาย

3.1) ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อหลักเกณฑ์ปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนในการบังคับใช้กฎหมายต่อกับชาวโรฮิงญาในแต่ละกรณีให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายของทหารเรือ และการส่งตัวชาวโรฮิงญากับประเทศโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3.2) เพื่อเป็นการป้องกัน ข่มขู่ ยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา รวมไปถึงให้เพิ่มความรุนแรงของโทษอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

3.3 เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตลอดทั้งป้องกันกลุ่มขนวนการลักลอบชาวโรฮิงญาเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายทางทะเล ควรมีการระบุอำนาจสิทธิในเขตทางทะเลของน่านน้ำไทยให้ชัดเจน แม้ว่าพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 มาตรา 3 จะมีการให้คำนิยามของอาณาเขตทางทะเลไว้ แต่ยังพบว่าการระบุขอบเขตสิทธิ อำนาจของการปฏิบัติการทะเลยังมีความคลุมเครือเนื่องจากยังไม่มีการระบุสิทธิการปฏิบัติการในเขตต่อเนื่องและเขตเศรษฐกิจจำเพาะอย่างชัดเจน มีเพียงแต่การใช้นโยบายการผลักดันยานพาหนะที่กระทำผิดหรืออันมีเหตุสงสัยว่าจะกระทำผิดทางทะเลไม่ให้เข้ามาในราชอาณาไทยเท่านั้น ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 ในมาตรา 30 ในการระบุอำนาจสิทธิในการปฏิบัติทางทะเลในอาณาเขตทางทะเลแต่ละเขตให้ชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคำแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์กู้เกียรติ ภูมิรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษารายงานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะในการศึกษาค้นคว้าตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียด ทำให้การจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันพระปกเกล้า และวิทยากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ถ่ายทอดให้แก่ผู้ศึกษาทำให้มีมุมมองในทางวิชาการที่กว้างไกลรอบด้านมากยิ่งขึ้น รวมถึงขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันพระปกเกล้าที่ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ 14

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณนางนพเก้า สุขะนันท์ รองเลขาธิการวุฒิสภา และนายอุสาห์ ชูสินธ์ ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ 2 ตลอดทั้งเพื่อนร่วมงานที่เปิดโอกาสให้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ อีกทั้งช่วยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กับผู้ศึกษาเสมอมา

เบญจวัญญ์ ภาโนชิต
นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 14
สถาบันพระปกเกล้า
2 เมษายน 2566

สารบัญ

หน้า

สารบัญ ..... ช
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา 1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา 5
1.3 ประเด็นการศึกษา 5
1.4 วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา 6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
บทที่ 2 หลักวิชาการแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน 7
2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 11
2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 12
2.4 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 13
บทที่ 3 วิธีการศึกษา 16
3.1 วิธีการศึกษา 16
3.2 ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการศึกษา 19
3.2.1 การรวบรวมข้อมูล 19
3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล 20
บทที่ 4 ผลการศึกษา 22
4.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญ 22
4.2 ผลกระทบจากปัญหาต่างด้าวชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน 29
4.3 แนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย 32
4.4 การอภิปรายผลการศึกษา 39
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ 42
5.1 บทสรุป 42
5.2 ข้อเสนอแนะ 43
บรรณานุกรม 48

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ชาวโรฮิงญาเป็นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในรัฐยะไข่ (แคว้นอาระกัน) ในพม่า มีชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมแตกต่างจากชาวพม่าอย่างชัดเจน และมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์' ที่ไม่ลงรอยกับพม่ามาตั้งแต่ก่อนยุคอาณานิคม โดยในปี พ.ศ. 2327 พม่าได้เข้ารุกรานแคว้นอาระกันและขับไล่ชาวพื้นเมือง ต่อมาในยุคอาณานิคมอังกฤษ (พ.ศ. 2367-2491) ชาวพื้นเมืองได้ต่อต้านรัฐบาลพม่าบ่อยครั้ง เมื่อพม่าได้เอกราชจากอังกฤษ ได้มีความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและชาวพื้นเมืองในแคว้นอาระกันเพิ่มขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2517 ได้มีการจัดตั้งรัฐยะไข่ขึ้นแทนที่แคว้นอาระกัน รัฐบาลกลางพม่าถือว่าชาวโรฮิงญาไม่ใช่ประชาชนพม่าแต่เป็นคนต่างด้าวโดยออกบัตรประจำตัวคนต่างด้าวให้ชาวโรฮิงญา และในปี พ.ศ. 2521 ทางการพม่าได้ออกปฏิบัติการที่เรียกว่า Nagamin (Operation Dragon King) เพื่อสำรวจสำมะโนประชากรและออกบัตรประจำตัวประชาชนโดยแยกคนที่ถือว่าเป็นคนต่างด้าวออกจากพลเมืองชาวพม่า[1]

ปฏิบัติการดังกล่าวนำไปสู่กระแสต่อต้านและความรุนแรง จนทำให้ชาวโรฮิงญากว่า 200,000 คน อพยพข้ามพรมแดนไปยังบังกลาเทศ โดยองค์การสหประชาชาติได้เข้าให้ความช่วยเหลือ และเมื่อสถานการณ์คลี่คลายชาวโรฮิงญาส่วนใหญ่ก็เดินทางกลับประเทศ แต่ในปี พ.ศ. 2525 ทางการพม่าได้แก้กฎหมายการเป็นพลเมืองพม่า(Myanmar Citizenship Law) แยกชาวโรฮิงญาออกจากชนกลุ่มน้อยจำนวน 135 กลุ่มที่ถือเป็นพลเมืองพม่าส่งผลให้ชาวโรฮิงญากลายเป็นคนไร้สัญชาติ ภายหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2533 และพรรค NLD ภายใต้การนำของของอองซานซูจีชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย ทางการพม่าไม่ยอมรับการเลือกตั้ง และออกปฏิบัติการที่เรียกว่า Pyi Thaya (Prosperous Country) ได้ระดมจัดตั้งกองกำลังผสมทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ข่าวกรอง ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและอื่นๆ ปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและชนกลุ่มน้อยอย่างหนัก ส่งผลให้ชาวโรฮิงญาประมาณ 250,000 คน อพยพไปยังบังกลาเทศ และอีกประมาณ 15,000 คน อพยพไปยังมาเลเซีย[2] และอีกจำนวนหนึ่งมีชาวโรฮิงญาอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยทางทะเล ซึ่งประเทศไทยไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ.1951 จึงทำให้ชาวโรฮิงญาที่เดินทางอพยพเข้ามาในประเทศไทยมีสถานะภาพเป็นเพียงคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่งผลให้ในการบังคับ

---

[1] บุษยพรรณ ถิตานนท์.(2565).การแก้ไขปัญหาโรฮิงญาในมิติความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล.**วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศึกษาศาสตร์**,ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - ธันวาคม 2565,131.

[2] ศรัณยธร รัตน์ธนเกียรติ.(2560).ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาในประเทศไทย. **วารสารการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา**,ฉบับที่ 12 ปี การศึกษา 2560,1229.

ใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะหน่วยงานระดับปฏิบัติในบางครั้งไม่ได้ให้ความสำคัญและใช้ความระมัดระวังในด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าที่ควร รวมทั้งผลกระทบที่ประไทยได้รับจากการถูกจัดลำดับตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons (หรือ Tip) Report) ของสหรัฐอเมริกา

ชาวโรฮิงญาที่ลักลอบอพยพเข้าประเทศไทยมีสองประเภทกล่าวคือประเภทแรกเป็นกลุ่มที่ลักลอบเข้าประเทศไทยเพื่อเป็นทางผ่านไปประเทศที่สาม และประเภทที่สองเป็นกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาเพื่อค้าแรงงานและอาศัยอยู่แบบผิดกฎหมายซึ่งถูกทางการไทยจับได้มากกว่า 15,000 คน โดยชาวโรฮิงญาเหล่านี้ไม่ถูกมองว่าเป็นผู้ลี้ภัย แต่เป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายดังนั้นรัฐบาลมีแนวทางดำเนินการต่อชาวโรฮิงญาที่ลักลอกลอบเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายได้ 2 แนวทางคือเมื่อชาวโรฮิงญาขึ้นแผ่นดินไทยได้แล้วจะส่งต่อให้ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองดำเนินคดี แต่ถ้าชาวโรฮิงญาอยู่บนเรือลอยทะเลหรือพื้นน้ำ หน่วยงานรัฐไทยจะให้อาหาร น้ำและเชื้อเพลิงเรือ แล้วผลักดันออกจากชายฝั่งไทยต่อไป ปัญหาที่ชาวโรฮิงญาลักลอบเข้าประเทศไทยส่งผลกระทบหลายด้านต่อรัฐไทยซึ่งรัฐไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการใดในทางที่เหมาะสมได้เลยเนื่องจากชาวโรฮิงญาไม่ได้รับการรับรองสัญชาติจากประเทศใด รัฐไทยจะผลักดันกลับไปยังประเทศพม่าก็ไม่ยอมรับว่าเป็นพลเมืองพม่า สิ่งที่รัฐไทยจะดำเนินการได้คือการกักกันไว้ในพื้นที่พิเศษสำหรับผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายที่รอการผลักดันกลับซึ่งไม่รู้ว่าต้องผลักดันคนกลุ่มนี้ไปที่ใด เรื่องนี้กลายเป็นปัญหาสำคัญของหน่วยงานปฏิบัติอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่จำเป็นต้องกักตัวกลุ่มคนเหล่านี้ไว้ที่สถานีตำรวจหรือจุดกักกันที่สร้างขึ้นมาโดยแบ่งแยกห้องขังชายกับหญิง ไว้คนละจุด สถานที่กักตัวดังกล่าวเป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นมาเพื่อการกักตัวชั่วคราวไม่ใช่สถานที่พักอาศัยอยู่ถาวร ทำให้การรองรับคนกลุ่มนี้ในจำนวนมากทำให้สถานที่กักตัวแออัดและคับแคบ การโดนกักตัวเป็นระยะเวลานานส่งผลให้ชาวโรฮิงญาหลายคนเกิดความเครียดนำมาสู่การก่อความวุ่นวายขึ้น อย่างเช่นเหตุการณ์ก่อจลาจลของชาวโรฮิงญาในเดือนกรกฎาคม 2556 ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และเดือนสิงหาคม 2556 ก่อจลาจลลักษณะเดียวกันที่จังหวัดพังงา นอกจากนั้นบางคนยังแหกห้องขังแล้วหนีออกไปนอกเขตกักกัน ในเรื่องของการอพยพลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือเรื่องการค้ามนุษย์ ค้าแรงงานผิดกฎหมายกล่าวคือชาวโรฮิงญาไม่มีหลักฐานแสดงตัวตนว่าเป็นผู้ใดมาจากที่ใดพร้อมกับไม่มีสัญชาติรับรองจากประเทศใด คนกลุ่มนี้ต้องการเพียงหนีออกไปจากพื้นที่สงครามพื้นที่กดขี่ข่มเหง เมื่อมีโอกาสเข้าประเทศอื่นแม้จะต้องแลกกับการจ่ายค่าตัวด้วยราคาแพงหรือจะต้องถูกส่งตัวไปทำอะไรก็ตามที่ถูกสั่งก็จะต้องทำตามทุกเงื่อนไขเพื่อให้ได้เข้าประเทศนั้นซึ่งเป็นสิ่งที่ขบวนการค้ามนุษย์เข้ามาฉกฉวยสถานการณ์อันยากลำบากของคนกลุ่มนั้นก่อการค้ามนุษย์ กระทำการไร้ศีลธรรมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยมีข้อมูลจากงานวิจัยของนักวิชาการพบว่ามีชาวโรฮิงญาจำนวนหนึ่งที่ต้องกลายเป็นแรงงานบนเรือประมง ไม่มีโอกาสได้ขึ้นฝั่งเป็นระยะเวลานาน หากทนได้ก็ทน หากทนไม่ได้ก็อาจถูกฆ่ากลายเป็นศพกลางทะเล ขณะที่ชาวโรฮิงญาหญิงหลายคนโดนล่วงละเมิดทางเพศ

เหตุการณ์ที่สะเทือนใจคนในสังคมไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการอพยพลักลอบเข้าประเทศไทยของชาวโรฮิงญาและเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้หลายหน่วยงานต้องตระหนักถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังคือเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2558 เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นเมื่อตำรวจตรวจค้นพบแคมป์ที่มีลักษณะเหมือนค่ายกักกันของขบวนการค้ามนุษย์ อยู่ที่เขตเทือกเขาแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากลักษณะพื้นที่จัดตั้งเป็นค่ายสำหรับและกักขังชาวโรฮิงญาที่อพยพมาจากประเทศพม่าและบังกลาเทศ ภายในแคมป์มีชาวโรฮิงญาบางคนที่รอดชีวิต และได้เปิดเผยว่าได้หนีตายออกมาจากรัฐยะไข่ ประเทศพม่าเพื่อลี้ภัยจะไปประเทศมาเลเซียโดยผ่านทางพรมแดนประเทศไทยแต่เมื่อขึ้นฝั่งประเทศไทยและถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับคุมขังไว้แล้วเรียกค่าไถ่ ถ้าใครไม่มีญาติที่จ่ายเงินให้ก็จะถูกทรมานถ้าเป็นผู้หญิงบางคนก็จะโดนข่มขืน สถานการณ์เลวร้ายขึ้นไปอีกเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจสอบและค้นพบหลุมศพจำนวน 35 หลุม เป็นหลักฐานว่าชาวโรฮิงญาคนที่ไม่มีเงินจ่ายเรียกค่าไถ่ก็ถูกใช้แรงงานหนักเยี่ยงทาส และหากขัดขืนจะถูกซ้อมจนถึงแก่ความตายแล้วนำศพไปฝังซึ่งเรื่องนี้เป็นข่าวดังระดับโลกเพราะแสดงให้เห็นว่ารัฐไทยไม่สามารถจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ได้อีกทั้งกรณีดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบหมายให้ พลตำรวจตรี ปวีณ พงศ์สิรินทร์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 8 ดำรงตำแหน่งในขณะนั้น จากการสืบสวนสอบสวนการพบศพชาวโรฮิงญานำมาสู่การสอบสวนขยายผลไปสู่ขบวนการค้ามนุษย์ พบการเชื่อมโยงบุคคลมีทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง และนายหน้าจากประเทศพม่า ทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างรัดกุมจนผู้ต้องหายอมจำนนต่อหลักฐานก่อนจะออกหมายจับผู้ต้องหาทั้งหมด 155 คน (เสียชีวิตไปแล้ว 2 คน เหลือ 153 คน) โดยในจำนวนนี้หลายคนเข้ามามอบตัวและบางคนก็ทำการหลบหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมมีความเห็นควรสั่งฟ้องส่งให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการคดีค้ามนุษย์เป็นโจทก์ฟ้องข้าราชการและพลเรือนในความผิด 16 ข้อหา ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นอกจากนี้อัยการคดีพิเศษยังได้เป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาที่มียศนายพลโทอดีตผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบกพร้อมกับอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลและจำเลยคนอื่นอีกรวม 54 คน ในความผิดฐานฟอกเงินและร่วมกันฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่อมาได้มีการโอนคดีจากศาลนาทวี มาพิจารณาคดีที่แผนกคดีค้ามนุษย์ของศาลอาญา เนื่องจากเป็นคดีร้ายแรง และมีอัตราโทษสูงถึงการประหารชีวิต จึงทำให้การพิจารณาคดีนี้จำเลยทั้งหมดไม่ได้รับการประกันตัว โดยศาลทำการไต่สวนพยานรวม 116 นัดต่อเนื่องตั้งแต่เดือนมีนาคม 2559 เดือนละ 8 วัน โดยไม่มีการเลื่อนคดีหรือยกเลิกนัดต่อมาเดือนธันวาคม 2558 พลตำรวจตรี ปวีณ พงศ์สิรินทร์ อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 8 และอดีตหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีค้ามนุษย์โรฮิงญา ขอออกจากการทำคดีและขอลี้ภัยในประเทศออสเตรเลียโดยให้เหตุผลว่ารู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตซึ่งต่อมาท่านได้ให้สัมภาษณ์สำนักข่าวบีบีซีไทยถึงปัญหาที่ต้องเผชิญในการสอบสวนคดีค้ามนุษย์โดยอ้างว่าถูกข่มขู่ให้ลาออกประกอบกับ มีคำสั่งย้ายตนให้ไปประจำ

ที่ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เป็นห่วงเรื่องความปลอดภัย นอกจากนี้จากบทสัมภาษณ์ยังชี้ว่าด้วยว่าปัญหาการค้ามนุษย์ในไทยจะยังคงเหมือนเดิมหากผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ไม่จริงใจในการแก้ไขปัญหา และเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ศาลอาญาแผนกคดีค้ามนุษย์พิพากษาให้ผู้ต้องหาที่มียศนายพลโทอดีตผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบกพร้อมกับอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลมีความผิดในคดีค้ามนุษย์ชาวมุสลิมโรฮิงญา และในปี พ.ศ. 2562 ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก ได้อ่านคำพิพากษาคดีร่วมกันฟอกเงินค้ามนุษย์โรฮิงญา โดยผู้ต้องหาที่มียศนายพลโทอดีตผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบกในความผิดฐานสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินและร่วมกันฟอกเงินคดีดังกล่าวถือเป็นคดีประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน สื่อมวลชนทั้งไทยและต่างชาติ โดยศาลตัดสินให้มีความผิด 62 ราย จากจำเลยทั้งหมด 103 ราย ในฐานความผิดต่างกัน เช่นเป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรมต่างชาติ สมคบและร่วมกันค้ามนุษย์ นำพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร รับและให้ที่พักคนต่างด้าว ความผิดต่อเสรีภาพ เรียกค่าไถ่และทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย ต่อมาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562 ศาลอาญาอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในคดีที่ผู้ต้องหาที่มียศนายพลโทอดีตผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบกเป็นจำเลยในข้อหาค้ามนุษย์และมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยศาลได้พิพากษาเพิ่มโทษจำคุกจาก 27 ปี เป็น 82 ปี โดยให้ได้รับโทษจริง 50 ปี เมื่อรวมกับโทษจำคุกฐานร่วมกันฟอกเงินอีก 20 ปี ที่อัยการแยกฟ้องคดีไว้โทษจำคุกรวม 70 ปี ผู้ต้องหาคนดังกล่าวได้รับการยืนยันจากกรมราชทัณฑ์ว่าได้เสียชีวิตแล้วระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ช่วงค่ำวันที่ 2 มิถุนายน 2564

จากเหตุการณ์ดังกล่าวพบว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบอพยพชาวโรฮิงญาเข้ามาในประเทศเทศไทยแบบผิดกฎหมายพร้อมกับเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ที่มีขนาดใหญ่ มีการลักลอบอพยพคนเข้าน่านน้ำไทยจำนวนมากกว่าพันคนแต่สืบสวนจับกุมนายทหารและพลเรือนได้ไม่กี่จำนวนคน มีโอกาสเป็นไปได้ที่จะมีบุคคลที่อาจมีอำนาจให้การสนับสนุนกลุ่มขนวนการค้ามนุษย์ดังกล่าวเพราะนายทหารคนเดียวไม่อาจคุมน่านน้ำทะเลอันดามันได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามคดีดังกล่าวไม่สามารถสืบขยายผลต่อได้ เพราะหลังจากติดคุกได้ระยะหนึ่งผู้ต้องหาคนสำคัญได้เสียชีวิตด้วยภาวะหัวใจล้มเหลวที่โรงพยาบาลราชทัณฑ์ สังคมจึงเกิดคำถามว่ามีการฆ่าตัดตอนหรือไม่ประการใด ปัญหาการค้ามนุษย์โรฮิงญาที่มีคนไทยไปเกี่ยวข้องยังคงไม่ลดปริมาณลงแต่อย่างใด โดยคราวนี้นอกจากการอพยพทางเรือแล้วยังมีการลักลอบการอพยพทางบกด้วยโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้ตรวจพบชาวต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากมีเป้าหมายทั้งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและผ่านต่อไปยังประเทศมาเลเซีย โดยมีการจับกุมชาวโรฮิงญาบางกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาค้าแรงงานภายในกรุงเทพมหานคร ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย การค้าแรงงาน การค้ามนุษย์ที่รัฐบาลไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลกระทบต่อรัฐไทยโดยสหรัฐอเมริกา ได้ลดอันดับเรื่องการค้ามนุษย์จากเดิมไทยเป็นระดับที่ Tier 2 เป็นระดับ Tier 2 Watch List ซึ่งถ้าหากไม่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมได้

อาจจะต้องถูกลดเป็นระดับ Tier 3 ซึ่งหากเป็นเช่นว่านี้จะส่งผลกระทบอย่างหนักต่อเศรษฐกิจอาจมีโอกาสถูกกีดกันทางการค้าจากสหรัฐอเมริกาและมาตรการการช่วยเหลือด้านการต่างประเทศจากสหรัฐอเมริกา รวมทั้งอาจเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศอีกด้วย

จากปัญหากลุ่มชาวโรฮิงญาลักลอบเข้าประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย มีการค้าแรงงานเถื่อน มีกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องและเป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อไทยในหลายด้าน เช่น ด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาชาวโรฮิงญาลักลอบเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผลกำหนดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย รวมทั้งมาตรการการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสังกัดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันแบบบูรณาการ ประสานงานร่วมกันปฏิบัติการแก้ไขปัญหาต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม มีแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมตัวผู้ลักลอบเข้าเมืองที่คำนึงถึงมนุษยธรรมเป็นไปตามหลักสากล

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา รวมทั้งแนวคิดและหลักเกณฑ์ปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาสำหรับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาต่างด้าวชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

1.2.3 เพื่อเป็นฐานข้อมูลและมีแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา

1.3 ประเด็นการศึกษา

แนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา การวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากปัญหากลุ่มขบวนการลักลอบอพยพคนเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายที่มาพร้อมกับปัญหาการค้าแรงงาน การค้ามนุษย์ การกระทำอันไร้ศีลธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งรัฐไทยจะต้องจริงจังในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ดังนี้

1.4.1 แนวคิดและหลักการในการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

1.4.2 การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย

1.4.3 ผลกระทบที่ประไทยได้รับจากการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญา

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ” ได้นำแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาประยุกต์ใช้โดยมีการศึกษา เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการลักลอบอพยพชาวโรฮิงญาเข้าประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย กลุ่มขบวนการการค้ามนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนลี้ภัยชาวโรฮิงญา การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย ผลกระทบที่ไทยได้รับจากการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญา จากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ เช่น การรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย หรือบทความที่ปรากฏในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารของทางราชการ ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้รับทราบสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา รวมทั้งแนวคิดและหลักเกณฑ์ปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาสำหรับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 ได้รับทราบผลกระทบจากปัญหาต่างด้าวชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

1.6.3 คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา นำข้อเสนอแนะของเรื่องแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย ไปพิจารณาศึกษาและมีข้อเสนอไปยังรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2
แนวความคิด และหลักวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ผู้ศึกษาเห็นว่ามีแนวความคิด หลักวิชาการ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน
   - ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right
   - หลักการห้ามผลักดันกลับ (Non - refoulement Principle)
   - อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494
   - พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัยพ.ศ. 2510
   - อนุสัญญาของคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการดำเนินการเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (council of europe convention on action against trafficking in human beings 2005)
2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556
4. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

2.1 แนวคิดสิทธิมนุษยชน

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

สิทธิของมนุษยชนก็เป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ควรจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนมีพัฒนาการมาจากความพยายามของมนุษย์ที่จะให้ศักดิ์ศรีของมนุษยชนได้รับการเคารพและจากการต่อสู้เพื่อเสรีภาพและความเสมอภาคที่เกิดขึ้นในดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลกแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเกิดจากบรรดานักคิดที่มาจากหลากหลายประเพณีทางวัฒนธรรมและศาสนา ต่อมาผู้บริหารประเทศและนักกฎหมายต่างก็มีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดดังกล่าว และร่างขึ้นเป็นเอกสารที่ใช้ปกป้อง สิทธิของบุคคลและกลายเป็นบทบัญญัติและรัฐธรรมนูญของชาติต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญของชาติในยุโรปและอเมริกาเหนือ ซึ่ง

สะท้อนถึงความผูกพันระหว่างรัฐและบุคคลภายในรัฐ ซึ่งเน้นว่าอำนาจของรัฐมาจากบรรดาเสรีชน ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และของพลเมือง (declaration of the rights of man and of the citizen) ซึ่งเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสซึ่งร่างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1789 และกฎหมายรัฐธรรมนูญของอเมริกา (bill of rights) ซึ่งร่างขึ้น ใน ค.ศ. 1791

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน[1]

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติประกอบด้วยสมาชิกประเทศต่าง ๆ ได้ลงมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส และถึงแม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้จะไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศแต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ซึ่งประเทศต่างๆ จำต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยที่ปฏิญญาฉบับนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆอีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม โดยมีคำปรารภเป็นดังนี้

1) ด้วยเหตุที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิด และสิทธิซึ่งเสมอกันและไม่อาจโอนแก่กันได้ของสมาชิกทั้งปวงแห่งครอบครัวมนุษยชาติอันเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

2) ด้วยเหตุที่การเมินเฉย และดูหมิ่นเหยียดหยามสิทธิมนุษยชนได้ก่อให้เกิดการอันป่าเถื่อนโหดร้ายทารุณ ซึ่งเป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างร้ายแรง และโดยเหตุที่ได้มีการประกาศปณิธานอันสูงสุดโดยสามัญชน ว่าถึงวาระแห่งโลกแล้วที่มนุษย์จะมีเสรีภาพในการพูดและในความเชื่อถือ รวมทั้งมีเสรีภาพจากความกลัวและความต้องการ

3) ด้วยเหตุที่เป็นสิ่งจำเป็น สิทธิมนุษยชนควรได้รับความคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม ถ้าไม่พึงประสงค์ให้มนุษย์ต้องถูกบีบบังคับให้หาทางออก โดยการกบฏต่อทรราชและการกดขี่อันเป็นที่พึ่งแห่งสุดท้าย

4) ด้วยเหตุที่ประดาประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษย์ชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวบุคคล และในความเสมอกันแห่งสิทธิของทั้งชายและหญิง และได้ตัดสินใจที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมตลอดจนมาตรฐานแห่งชาติให้ดีขึ้นได้มีเสรีภาพมากขึ้น

5) ด้วยเหตุที่รัฐสมาชิกได้ปฏิญาณที่จะให้ได้มา โดยร่วมมือกับสหประชาชาติ ซึ่งการส่งเสริมการเคารพและการถือปฏิบัติโดยสากลต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐาน

---

[1] กิตติบดี ใยพูล.(2559) เอกสารประกอบวิชากฎหมายมนุษยชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

6) ด้วยเหตุที่ความเข้าใจตรงกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญยิ่งเพื่อให้ปฏิญาณนี้เกิดสัมฤทธิผลอย่างเต็มเปี่ยม

ดังนั้นสมัชชาจึงประกาศให้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายที่ว่าปัจเจกบุคคลทุกคนและทุกส่วนของสังคม โดยการคำนึงถึงปฏิญญานี้เป็นเนืองนิตย์ จะมุ่งมั่นส่งเสริมการเคารพสิทธิ และอิสรภาพเหล่านี้ ด้วยการสอนและการศึกษา และให้มีการยอมรับและยึดถือโดยสากลอย่างมีประสิทธิผล ด้วยมาตรการอันก้าวหน้าในประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้เขตอำนาจแห่งรัฐนั้น

หลักการห้ามผลักดันกลับไปสู่อันตราย (Non - refoulement PrincipLe)

หลัก Non - Refoulement คืออะไรหลักการห้ามผลักดันไปเผชิญอันตราย (Non - Refoulement มาจากภาษาฝรั่งเศส refouler ที่แปลว่า ส่งกลับ หรือขับไล่) นั้นได้กำหนดพันธกรณีแก่รัฐในเชิงปฏิเสธ (negative) กล่าวคือ รัฐผู้รับ (Host state) ไม่สามารถผลักดันผู้อพยพ (Refugees) หรือ ผู้แสวงหาแหล่งพักพิงหรือลี้ภัย (Asylum seekers) กลับออกไปได้ทันที หากว่าการผลักดันนั้นจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือเสรีภาพของผู้นั้น อย่างไรก็ดี หลัก Non - Refoulement ไม่ได้กำหนดพันธกรณีในเชิงบวก กล่าวคือ รัฐที่ปฏิบัติตามหลัก Non - Refoulement นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องให้สถานะผู้ลี้ภัย กล่าวอีกนัยหนึ่งหลัก Non-Refoulement ไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้แหล่งพักพิง (Right to asylum) จากรัฐผู้รับ โดยหลัก Non - Refoulement เป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย (Refugee law) และกฎหมายสิทธิมนุษยชน (Human rights) แต่การศึกษานี้จะขอกล่าวเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยหรือผู้ที่อพยพลักลอบเข้าประเทศที่สามเนื่องจากหนีจากภัยสงครามของประเทศตน

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 เป็นตราสารระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมายเป็นฉบับแรก และเป็นตราสารฉบับแรกที่กล่าวถึงหลักการห้ามผลักดันกลับ โดยปรากฏในมาตรา 33 กล่าวว่า “รัฐภาคีผู้ทำสัญญาจะไม่ขับไล่หรือส่งกลับ (ผลักดัน) ผู้ลี้ภัย ไม่ว่าจะโดยลักษณะใด ๆ ไปยังชายเขตแห่งดินแดน ซึ่ง ณ ที่นั้นชีวิตหรืออิสรภาพของผู้ลี้ภัยอาจได้รับการคุกคามด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพของกลุ่มทางสังคมใด หรือเพราะความเห็นทางการเมือง” โดยการห้ามผลักดันกลับนี้ใช้เฉพาะผู้ลี้ภัยและใช้เฉพาะสถานการณ์ที่คุกคามต่อชีวิตและเสรีภาพต่อการประหัตประหารเนื่องจากมูลเหตุที่กำหนดไว้ในมาตรานี้เท่านั้น อีกทั้ง อนุสัญญาฉบับนี้ห้ามมิให้ผู้ลี้ภัยที่มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศที่ได้เข้าไปพำนักอยู่หรือโดยคำพิพากษาสูงสุดถูกตัดสินว่ากระทำความผิดร้ายแรงอันเป็นภัยต่อประชาคมของประเทศนั้น

พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัยพ.ศ. 2510

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 เป็นตราสารระหว่างประเทศที่ได้ถูกร่างขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีการกำหนดคำนิยามของคำว่า "ผู้ลี้ภัย" ไว้ในอนุสัญญา แต่การบังคับใช้อนุสัญญาดังกล่าวกลับพบว่ามีข้อจำกัดสำคัญสองประการ ได้แก่

1) ข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ ผู้ลี้ภัยตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้จะต้องเป็นผู้ลี้ภัยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะในทวีปยุโรป

2) ข้อจำกัดด้านเวลา เหตุการณ์ที่จะทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้ลี้ภัยตามอนุสัญญาฯ นี้ได้ต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2494 จากข้อจำกัดทั้งสองประการดังกล่าว ทำให้อนุสัญญาฯนี้ ไม่สามารถใช้กับผู้ลี้ภัยในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ประกอบกับปัญหาผู้ลี้ภัยก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 จึงได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขข้อจำกัดของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 ด้วยเหตุที่ พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ.2510 เป็นตราสารที่เป็นอิสระ รัฐภาคีของพิธีสารไม่จำเป็นต้องเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 ซึ่งปัจจุบันประเทศที่เข้าเป็นภาคีของพิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 ทั้งสิ้น 145 ประเทศ

อนุสัญญาของคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการดำเนินการเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (council of europe convention on action against trafficking in human beings 2005)

ในข้อ 4 ของอนุสัญญาได้ให้คำนิยามการค้ามนุษย์ว่าหมายความถึง การรับสมาชิก การขนส่ง การโอน การปิดบังซ่อนเร้น หรือการรับซึ่งบุคคล โดยวิธีการของการคุกคามหรือการใช้กำลังบังคับหรือรูปแบบอื่นของการบังคับขืนใจ การลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอกลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือการจัดวางให้อยู่ในความเสี่ยงภัยหรือการให้หรือการรับการจ่ายเงินหรือผลประโยชน์เพื่อทำให้บุคคลหนึ่งได้รับความยินยอมในการควบคุมบุคคลอีกคนหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการในทางแสวงหากำไรนั้น การใช้ในทางแสวงหากำไรนั้นให้รวมถึงการใช้ในทางแสวงหากำไรจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือรูปแบบอื่นของการใช้ทางเพศในทางแสวงหากำไร การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การนำบุคคลไปเป็นทาสหรือการปฏิบัติอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับการนำบุคคลไปเป็นทาสหรือการใช้แรงงานเยี่ยงทาสหรือการเอาอวัยวะ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าอนุสัญญาดังกล่าวได้มีการล้อคำนิยามจากตัวพิธีสารฉบับนี้มาบัญญัติไว้ในส่วนของคำนิยามตามที่ปรากฏในข้อ 4 ของอนุสัญญา

2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้ให้หลักการและเหตุผลไว้ว่าโดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง และเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมิได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบจากบุคคลที่มิได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการ หรือขอทาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งใน ปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนาม อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย ให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ตามบทบัญญัติในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้ว่า

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใดหน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัวฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เข็ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใดหน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

(3) การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นการเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอทานการตัดอวัยวะเพื่อ

การค้าการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา 6/1 หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 6/1 ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(2) ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ

(3) ใช้กำลังประทุษร้าย

(4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว

(5) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(6) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำดังกล่าวข้างต้น

ถ้าได้กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

มาตรา 6/2 บทบัญญัติในมาตรา 6/1 ไม่ใช้บังคับกับ

(1) งานหรือบริการซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารสำหรับงานในหน้าที่ราชการโดยเฉพาะ

(2) งานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

(3) งานหรือบริการอันเป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาลหรือที่ต้องทำในระหว่างการต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล

(4) งานหรือบริการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในขณะที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติพ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ตราขึ้น เพื่อใช้บังคับและดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยเหตุที่ประเทศ ไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 โดย กฎหมายได้ให้นิยามความหมายของคำสำคัญไว้คือคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” “องค์กรอาชญากรรมข้าม ชาติ” และ“ความผิดร้ายแรง” และกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องและกำหนดโทษทางอาญา

กลไกป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้แก่ การกำหนดความผิดอาญาฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและบทกำหนดโทษ การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ และการใช้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีโดยการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดคำนิยามองค์กรอาชญากรรมและองค์กรอาชญากรรมดังนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรอาชญากรรม” ให้หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

(2) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การตระเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำใน อีกรัฐหนึ่ง

(3) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ

(4) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

2.4 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

หลักการสำคัญและเหตุผลของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

<u>คำนิยามที่สำคัญ</u> ได้แก่

1) คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

2) คนเข้าเมือง หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร

3) คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง

4) พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

การเข้าและออกราชอาณาจักร

1) บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 11)

2) ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร (มาตรา 12)

2.1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องหรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตรา

2.2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามสมควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

2.3) ข้ามาเพื่อทำงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ

2.4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.5) ยังไม่ได้ดำเนินการตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นว่านั้น

2.6) เคยได้รับโทษจำคุกโดนคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่โทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือกระทำโดยประมาทหรือที่ได้รับการยกเว้นในกฎกระทรวง

2.7) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือว่าเป็นภัยต่อสังคมหรือจะก่อเหตุร้ายเป็นอันตรายต่อความสงบสุข ความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือถูกออกหมายจับ

2.8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อกระทำผิดกฎหมาย

2.9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกัน

2.10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร

2.11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ ถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 54 คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย..

มาตรา 62 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 หรือมาตรา 18 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

จากบทบัญญัติตามมาตรานี้ทางการของไทยมีอำนาจดำเนินคดีต่อศาลเพื่อเอาผิดตามกฎหมาย หรือในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่อาจเลือกส่งตัวกลับออกไปนอกประเทศซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดกว่า หรือจะเลือกดำเนินคดีก่อนแล้วค่อยส่งตัวกลับภายหลังก็ได้ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา 54 แต่ระหว่างการรอส่งตัวกลับนั้นเจ้าหน้าที่ไทยก็มีอำนาจควบคุมตัวคนเข้าเมืองผิดกฎหมายไว้ที่ใดก็ได้ หรือเรียกว่าคุมขังไว้ก่อนรอการส่งกลับก็ได้ เป็นอำนาจในมาตรา 54 วรรค 3 ซึ่งตามปกติแล้ว สถานที่ควบคุมตัวที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองก็มีสภาพไม่ต่างจากคุกนั่นเอง

แนวทางในการบังคับใช้กฎมายเกี่ยวกับผู้อพยพย้ายถิ่นฐานของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกับประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาผู้อพยพเป็นประเด็นความมั่นคงที่สำคัญจึงไม่เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาวาด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ประกอบกับปัญหาการอพยพชาว โรฮิงญายังไม่ได้ข้อยุติที่จะสรุปได้ว่าชาวโรฮิงญาทั้งหมดที่ลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายเป็นพวกลี้ภัย สำหรับประเทศไทยที่สามารถดำเนินการได้ในเบื้องต้นคือเน้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต่อผู้อพยพลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 อนุสัญญาวาด้วยการต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้ มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูปแบบ ค.ศ. 2003 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1992 ทั้ง 4 ฉบับ จึงควรให้การช่วยเหลือมนุษยธรรม ให้อาหาร และน้ำดื่มที่พอเพียง ยารักษาโรค ตลอดจนรวมไปถึงน้ำมันเชื้อเพลงเพื่อใช้เดินทางในทะเลต่อไปยังประเทศที่สาม ในกรณีที่มีการผลักดัน ไม่อนุญาตให้ผู้อพยพดังกล่าวล่วงล้ำน่านน้ำเข้ามาในราชอาณาจักรไทย รวมทั้งในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 การผลักดันผู้อพยพย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงญากลับประเทศจะต้องคำนึงถึง เงื่อนไขในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นประการสำคัญโดยการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกรณีการลักลอกเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกการปฏิบัติที่แตกต่างเว้นเสียแต่เป็นกรณีการช่วยเหลือเด็กตามที่กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนกำหนดไว้

บทที่ 3
วิธีการศึกษา

ในการศึกษาและการจัดทำข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา โดยภาพรวมของการกำหนดวิธีการศึกษาหรือกระบวนวิธีการศึกษา (Methodology) ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษาหรือกระบวนวิธีการศึกษาโดยใช้วิธีการดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยสรุปดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการศึกษา

เป็นศึกษาโดยใช้กระบวนวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (documentary study) โดยการทบทวนแนวความคิด หลักวิชาการ วรรณกรรม และบทความที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยหลักสำคัญ ได้แก่

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right

2) หลักการห้ามผลักดันกลับ (Non - refoulement Principle)

3) อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494

4) พิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัยพ.ศ. 2510

5) อนุสัญญาของคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการดำเนินการเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (council of europe convention on action against trafficking in human beings 2005)

ชาวโรฮิงญามีสิทธิมนุษยชนแต่กำเนิดที่จะต้องสามารถเดินทางกลับและอาศัยอยู่ในประเทศพม่าซึ่งเป็นบ้านของพวกเขาและหากพวกเขาตัดสินใจเช่นนั้น พวกเขาก็ต้องได้รับอนุญาตให้เดินทางกลับแต่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ต้องไม่บังคับให้พวกเขาเดินทางกลับ เว้นแต่จะเป็นการเดินทางที่ปลอดภัยและเกิดจากความสมัครใจ ชาวโรฮิงญาเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในประเทศพม่า กฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะหลักการไม่ส่งกลับห้ามไม่ให้รัฐส่งบุคคลกลับไปยังที่ ๆ อาจมีความเสี่ยงร้ายแรงต่อชีวิตหรือเสรีภาพของเขา

องค์การสหประชาชาติได้ได้แถลงการณ์ว่าสภาพแวดล้อมในประเทศพม่าไม่เหมาะสมสำหรับการเดินทางกลับประเทศของชาวโรฮิงญา ซึ่งมีความเลวร้ายมากขึ้นภายหลังการสู้รบกับกองทัพอาระกัน ซึ่งเป็นกลุ่มติดอาวุธอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกร้องอำนาจการปกครองตนเองของชาวพุทธรัฐยะไข่ ในขณะที่กองทัพพม่าเพิ่มปฏิบัติการที่เข็มแข็งและตรึงมากขึ้น ในปี 2563 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) สั่งการให้รัฐบาลทหารพม่าใช้ “มาตรการชั่วคราว” เพื่อป้องกันการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ต่อชุมชนชาวโรฮิงญา หลังจากแกมเบียได้ฟ้องคดีกล่าวหารัฐบาลพม่าว่าละเมิดพันธกรณีของตนตามอนุสัญญาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ พ.ศ. 2491 แต่ที่ผ่านมาทางการพม่าไม่ดำเนินการใดเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งศาล อย่างไรก็ดี ศาลแห่งนี้ไม่มีอำนาจในการไต่สวนบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติมิชอบต่อชาวโรฮิงญาและชนกลุ่มน้อยอื่นในรัฐยะไข่ คะฉิ่น และตอนเหนือของรัฐฉาน ด้วยเหตุดังกล่าว คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติต้องส่งกรณีปัญหาเนื่องจากสถานการณ์ในพม่าเข้าสู่การพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICJ) อีกครั้ง

3.1.2 ศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยขบวนการของการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่อารยประเทศให้ความสำคัญเนื่องจากกระทบต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์การบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์นั้น นอกจากจะต้องนำหลักนิติธรรมมาเป็นกรอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องนำมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดจริงจังมาใช้เพื่อทำลายเครือข่ายของขบวนการค้ามนุษย์โดยตรงแล้วยังต้องดำเนินมาตรการเชิงรุก เพื่อตัดวงจรของเครือข่ายขบวนการค้ามนุษย์โดยกวดขันให้มีการสืบสวนปราบปรามคดีที่เกี่ยวเนื่องกับการค้ามนุษย์อย่างจริงจังอีกส่วนหนึ่งด้วย รัฐจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3.1.3 ศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติพ.ศ. 2556 โดยในปี พ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2564 ชาวโรฮิงญามีการลักลอบอพยพเข้าเมืองตามเส้นทางทะเลโดยเป็นการเดินทางจากรัฐยะไข่ ประเทศพม่า โดยใช้เรือขนาดเล็กผ่านขบวนการขนคนหลบหนีเข้าเมืองไปขึ้นเรือขนาดใหญ่กลางทะเล และบางส่วนเดินเท้าไปในประเทศบังคลาเทศเพื่อหลบหนีความรุนแรง แต่ข้อจำกัดในเรื่องของสิทธิ สุขอนามัย คุณภาพชีวิต การศึกษา และการกระจายของเชื้อไวรัสโควิค - 19 (COVID - 19) ในปัจจุบัน ทำให้ชาวโรฮิงญาหลบหนีไปยังประเทศอื่นโดยไปขึ้นเรือขนาดเล็กที่เมืองคอกซ์บาซาร์ ประเทศบังคลาเทศผ่านขบวนการขนคนหลบหนีเข้าเมืองเพื่อไปขึ้นเรือใหญ่กลางทะเล จากนั้นจึงเดินทางทางทะเลผ่านอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามันเข้ามาขึ้นฝั่งในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย บางกลุ่มลักลอบเข้าประเทศไทยเพื่อเป็นทางผ่านไปยังประเทศที่สาม และทำให้มีกลุ่มขบวนการ

การค้ามนุษย์หาผลประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกันเองระหว่างที่ที่ชาวโรฮิงญาหลบหนีเข้ามาในประเทศทั้งที่มาอาศัยอยู่ค้าแรงงานเลี้ยงชีพ และทั้งที่อยู่รอเป็นจุดพักคอยเพื่อผ่านไปยังประเทศที่สาม โดยขบวนการนำพา หลบหนีเข้าเมืองเป็นอาชญากรรมข้ามชาติและบางส่วนเป็นขบวนการค้ามนุษย์โดยเส้นทางของขบวนการนำพา ชาวโรฮิงญา และกลไกป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้แก่ การกำหนดความผิดอาญาฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและบทกำหนดโทษ การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ และการใช้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีโดยการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แม้ปัจจุบันจากข้อมูลองค์การสหประชาติพบว่าชาวโรฮิงญาบางกลุ่มเลี่ยงที่จะไม่หยุดพักที่ประเทศพักคอยอย่างไทยเนื่องจากไทยเข้มงวดมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีบางกลุ่มไม่มีเงินมากพอที่จะจ่ายเพื่อเดินทางตรงไปยังประเทศที่สามจึงจำต้องยอมเสี่ยงถูกจับเพื่อพักคอยที่ประเทศไทยก่อนไปประเทศที่สาม และจากการสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองยังพบว่ามีชาวโรฮิงญาที่ถูกกักตัวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากและกักตัวมาหลายปีแล้ว รัฐไทยยังคงให้การช่วยเหลือทั้งทางด้านที่อยู่อาศัย น้ำและอาหาร ยารักษาโรค

3.1.4 ศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

จากกรณีชาวโรฮิงญาหลายร้อยคนลักลอบเข้ามาในประเทศไทยและถูกเจ้าหน้าที่ของไทยควบคุมตัวไว้ที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และมีเสียงเรียกร้องด้านมนุษยธรรมว่ารัฐบาลไทยไม่ควรเร่งผลักดันออกนอกประเทศ หรือส่งตัวกลับ เพราะหากส่งตัวกลับไปยังประเทศพม่า คนเหล่านั้นไม่มีสถานะความเป็นพลเมืองของพม่า ไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆ อีกทั้งต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำร้ายอันถึงแก่ชีวิตจากทั้งรัฐบาลพม่าและพลเมืองของพม่า รัฐบาลไทยจึงควรช่วยเหลือเช่นอาจให้ที่พักพิงหรือจัดส่งไปประเทศที่สาม แต่ตามกฎหมายของไทย ชาวโรฮิงญาเหล่านี้ก็เป็นได้เพียงคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเท่านั้น เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ไม่เป็นไปในทางคุ้มครองสิทธิ จะมีช่องทางไหนที่จะสามารถช่วยเหลือพวกเขาได้บ้าง กฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมืองพบว่า การเข้าเมืองในลักษณะของชาวโรฮิงญา ไม่ว่าจะล่องเรือกันมาเอง มีนายหน้าพาเข้ามาหรือวิธีใดหากไม่ได้เข้ามาตามช่องทางการตรวจคนเข้าเมืองอย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย คนเหล่านั้นถือเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 62 ซึ่งจะทำให้ชาวโรฮิงญาเหล่านี้มีความผิดและมีโทษตามกฎหมายไทยคือจำคุกถึงสองปี

จากกรณีดังกล่าวมีนักวิชาการหลายท่านเสนอแนะให้นำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับ เพราะเห็นว่าเป็นกรณีที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์กล่าวคือ ชาวโรฮิงญาจำนวนมากเดินทางมาโดยถูกนายหน้าหลอกลวง หรือบังคับขู่เข็ญให้มา โดยทำเป็นขบวนการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของนายหน้า ซึ่งหากใช้กฎหมายการค้ามนุษย์กับกรณีนี้ผลก็จะแตกต่างไป ชาวโรฮิงญาเหล่านี้จะไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงคนเข้าเมืองผิดกฎหมายแต่จะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และเนื่องจากเรื่องการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ร้ายแรง กฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์จึงกำหนดให้รัฐไทยมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นพิเศษ โดยต้องจัดหาอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล ให้อย่างเหมาะสม ต้องจัดให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายหน้าที่หลอกมา จัดการส่งกลับภูมิลำเนาเดิม โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายเป็นหลักไม่ว่าผู้เสียหายนั้นจะเป็นคนไทยหรือไม่ก็ตาม

3.2 ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการศึกษา

3.2.1 การรวบรวมข้อมูล

ในกระบวนการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการจดบันทึกข้อมูลจากการรับฟังการบรรยายของเจ้าหน้าที่ตำรวจสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ที่ได้มีการบรรยายเกี่ยวกับการกักตัวผู้ลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย ในการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ติดชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะที่คณะกรรมาธิการลงพื้นที่และมีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในภารกิจด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านตรวจคนเข้าเมือง ศุลกากร กระบวนการยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งคณะกรรมาธิการได้มีการพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองกรณีที่มีผู้กักหลบหนีออกจากสถานที่กักตัวจนปรากฏเป็นข่าว

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากการรับฟังการอภิปรายและข้อสังเกตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมาธิการ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความ วรรณกรรม ข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ระบบออนไลน์ ที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน

ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แนวความคิด บทความ หนังสือและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกตและจดบันทึกในการเดินทางไปศึกษาดูงานกับคณะกรรมาธิการ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล ซึ่งอาจใช้สามัญสำนึก หรือประสบการณ์ของผู้ศึกษาซึ่งจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่าย ๆ ตามประเภทที่ผู้เสนอผลงานสังเกต เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการเรื่องการค้ามนุษย์ กลุ่มขบวนการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ และหลักสิทธิมนุษยชนตลอดจนการปฏิบัติและการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย เป็นต้น

2) การตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากการค้นคว้าและรวบรวม ซึ่งต้องมีข้อมูลที่ไม่ซ้ำซ้อน ลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออกไป และค้นคว้าจากแหล่งที่มาของข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อความยืนยันของข้อมูลนั้น ๆ อีกทั้งเป็นการช่วยตรวจสอบยืนยันความถูกต้องและช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร / การวิเคราะห์เนื้อหา วิธีการทางคุณภาพคือการตีความสร้างข้อสรุป จากเอกสาร ประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสาร และเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ตามเนื้อหา แล้วเปรียบเทียบเฉพาะเนื้อหาเท่านั้น

5) การยืนยันข้อสรุปจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่ได้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวม ซึ่งจะนำไปสู่ผลการศึกษาที่มีข้อมูลครบถ้วนอันจะเป็นข้อมูลการสนับสนุนภารกิจงานของคณะกรรมาธิการที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ดังกล่าวเนื่องจากปัจจุบันยังพบการลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายของต่างด้าวรวมทั้งชาวโรฮิงญา และยังมีกลุ่มขบวนการอาชญากรข้ามชาติค้ามนุษย์ ซึ่งอาจจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง และเพื่อให้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในเรื่อง

การจัดการและแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายเป็นรูปธรรมตามหลักสากล คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา อาจหยิบหยกข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาไว้มาประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการต่อไป

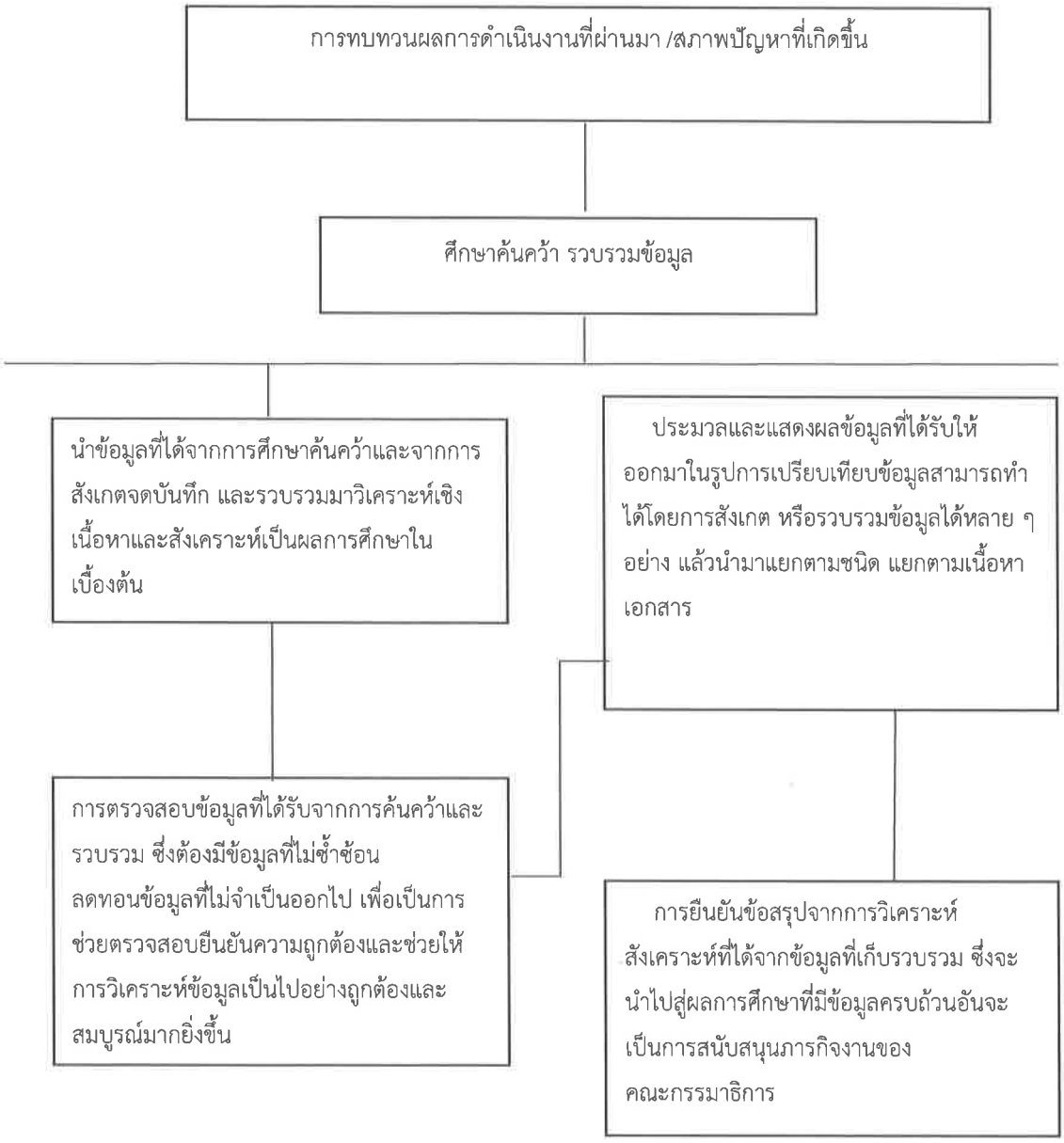

รูปที่ 1 รูปภาพขั้นตอนกระบวนการดำเนินการศึกษา

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดและการแก้ไขปัญหาต่างด้าวเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน : ศึกษากรณีชาวโรฮิงญา ได้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา รวมทั้งแนวคิดและหลักเกณฑ์ปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาสำหรับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมือง ประมวลผลและวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาต่างด้าวชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งผลการศึกษาในบทนี้จะเป็นการสรุปประเด็นที่ได้ประมวลผลการศึกษา โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

4.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในกรณีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา

การอพยพย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติของชาวโรฮิงญามีต้นทางจากรัฐยะไข่ ประเทศพม่า ไปยังปลายทาง ได้แก่ ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ประเทศไทยเป็นทั้งทางผ่านและเป็นประเทศปลายทางในการลักลอบเข้ามาอยู่อาศัยรวมทั้งค้าแรงงานแบบผิดกฎหมาย รูปแบบการเดินทางลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาเป็นการเดินทางผ่านช่องทางธรรมชาติระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า และเส้นทางทางทะเลผ่านอ่าวเบงกอล ทะเลอันดามันมาขึ้นฝั่งทางภาคใต้ของประเทศไทย และพบว่าการหลบหนีเข้าเมืองผ่านเส้นทางทางบกเดินเท้าผ่านช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดนของประเทศไทย - ประเทศพม่าและจะใช้ยานพาหนะเดินทางต่อไปยังพื้นที่ปลายทางในประเทศไทยหรือเดินทางลงไปทางภาคใต้ไปพักคอยตามแคมป์ในป่าทางภาคใต้ของประเทศไทยก่อนเดินทางไปยังประเทศที่สามร่วมกับผู้ย้ายถิ่นที่เดินทางโดยเรือ[1] ส่วนเส้นทางทะเลเป็นการเดินทางจากรัฐยะไข่ ประเทศพม่า โดยใช้เรือขนาดเล็กโดยผ่านขบวนการขนคนหลบหนีเข้าเมือง เพื่อไปขึ้นเรือขนาดใหญ่กลางทะเล โดยใช้เวลาเดินทางในทะเลประมาณ 1 สัปดาห์

[1] Jameekorn Pinsuk. (2017). Patterns and routes of the foreign victims of human trafficking in Thailand. (Dissertation for Master of Art in International Social Policy School of Social Policy Sociology and Social Research). University of Kent.

ถึง 1 เดือน จากนั้นจึงขึ้นฝั่งที่ประเทศไทยในจังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดสตูล และจังหวัดปัตตานี และจึงใช้ยานพาหนะและเดินเท้าไปยังพื้นที่ปลายทางในประเทศ หรือไปพักคอยตามแคมป์ในป่าทางภาคใต้ของประเทศไทย จากนั้นจึงเดินเท้าระหว่างแคมป์ในจังหวัดสงขลา (เทือกเขาแก้ว) จังหวัดระนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพังงา (อำเภอตะกั่วป่า) จังหวัดสตูล และจังหวัดปัตตานี ก่อนเดินเท้าข้ามพรมแดนประเทศไทย – ประเทศมาเลเซียโดยเส้นทางเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อหลบเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ทั้งทางบกและทางทะเล

จากนั้นในปี พ.ศ. 2559 – พ.ศ.2564 เป็นการหลบหนีเข้าเมืองตามเส้นทางทะเลโดยเป็นการเดินทางจากรัฐยะไข่ ประเทศพม่า โดยใช้เรือขนาดเล็กโดยผ่านขบวนการขนคนหลบหนีเข้าเมืองไปขึ้นเรือขนาดใหญ่กลางทะเล และบางส่วนเดินเท้าไปในประเทศบังคลาเทศเพื่อหลบหนีความรุนแรง แต่ข้อจำกัดในเรื่องของสิทธิ สุขอนามัย คุณภาพชีวิต การศึกษา และการกระจายของเชื้อไวรัสโควิค -19 (COVID-19) ในปัจจุบัน ทำให้ชาวโรฮิงญาหลบหนีไปยังประเทศอื่นโดยไปขึ้นเรือขนาดเล็กที่เมืองคอกซ์บาซาร์ ประเทศบังคลาเทศผ่านขบวนการขนคนหลบหนีเข้าเมืองเพื่อไปขึ้นเรือใหญ่กลางทะเล จากนั้นจึงเดินทางทางทะเลผ่านอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามันเข้ามาขึ้นฝั่งในประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ทั้งนี้ จุดสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปคือการอพยพทางทะเลของชาวโรฮิงญาไปยังประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย ลดน้อยลงหลังจากปี พ.ศ. 2559 เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่ การให้ความสนใจจากนานาชาติในการย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติทางทะเลในทะเลอันดามันจากประเทศพม่าและประเทศบังคลาเทศไปประเทศในภูมิภาค และการปราบปรามการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ผู้ให้ความช่วยเหลือผู้นำพา หรือผู้ค้ามนุษย์ถูกปราบปรามหรือหลีกเลี่ยงดำเนินกิจกรรมลักลอบขนคนเข้าเมือง นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองอย่างเข้มข้นของประเทศมาเลเซียที่ทำให้ชาวโรฮิงญาไม่ปรารถนาใช้เป็นประเทศปลายทางเหมือนในอดีต

จากการศึกษาสรุปสาเหตุของการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาที่มีปัจจัยต้องการออกจากประเทศพม่าและปัจจัยการอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศอื่น สรุปดังนี้

1) ปัจจัยต้องการออกจากประเทศพม่า

1.1) ความยากจนและไม่มีโอกาสแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นในประเทศพม่า เนื่องจากรัฐบาลพม่าถูกคว่ำบาตร จากนานาชาติในหลายโอกาสตั้งแต่หลังการรัฐประหารของพลเอกเนวิน

ตั้งแต่ปี 2505 จนถึง การรัฐประหารของพลเอกมิน อ่อง หล่าย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจของพม่าดำเนินอย่างเชื่องช้าและการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ทำให้ประชาชนทั่วไปมีโอกาสในชีวิตที่จำกัด ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงของ การเปิดประเทศโดยเฉพาะการลงทุนและสนับสนุนจากจีน แต่เนื่องจากชาวโรฮิงญาที่ไม่มีสถานะเป็นพลเมืองไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานี้เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นทำให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นและไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศพม่า

1.2) ชาวโรฮิงญาเป็นชนกลุ่มน้อย ไม่ได้เป็นพลเมืองพม่า ไม่มีสัญชาติ และไม่มีสิทธิทางกฎหมาย จากกรอบกฎหมาย (The Nationality Act) ปี พ.ศ.2525 ไม่มีการรวมกลุ่มชาวโรฮิงญาให้เป็นพลเมืองพม่า ทำให้ชาวโรฮิงญาไม่มีสิทธิดังเช่นพลเมืองพม่า ไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมาย การสาธารณสุข การศึกษา ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม เสรีภาพ จำกัดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน และต้องอยู่ในพม่าอย่างผิดกฎหมาย โดยตกอยู่ในสภาพคนไร้รัฐ เป็นเพียงผู้มีสิทธิอาศัยชั่วคราวและรอคอยการผลักดันออกนอกประเทศ โดยชาวโรฮิงญาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่าที่เป็นกลุ่มที่เสียเปรียบทางสังคมมากที่สุดในประเทศพม่า

1.3) การถูกปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมในประเทศพม่าจากเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มชาติพันธ์อื่น ๆ ในประเทศพม่า จากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่ชาวโรฮิงญาเป็นส่วนหนึ่งของลัทธิจักรวรรดินิยมของประเทศอังกฤษ และมีภาพลักษณ์ที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นประเทศ รัฐพม่ามองว่าพวกโรฮิงญาไม่มีความจงรักภักดีและไม่ยอมรับว่าโรฮิงญาเป็นพลเมืองและปฏิบัติอย่างกดขี่มาโดยตลอด โดยมีความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรมที่สำคัญ และแนวทางชาตินิยมพม่าพุทธของนายพลเน วิน ความขัดแย้งในรัฐยะไข่ระหว่างชาวโรฮิงญากับชาวยะไข่พุทธ และเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวโรฮิงญาโดยการโจมตีหมู่บ้านชาวโรฮิงญาตามพรมแดนโดยกองทัพพม่าและชาวพุทธหัวรุนแรงติดอาวุธเข้าเผาทำลายและต่อสู้กับชาวโรฮิงญา

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าสาเหตุของสภาพความเป็นอยู่ สถานะทางกฎหมาย การกดขี่จากประเทศต้นทาง และความยากลำบากในการใช้ชีวิตจากประเทศต้นทาง ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานหลบหนีเข้าเมืองสู่ประเทศปลายทางเพื่อแสวงหาความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีกว่าเดิมและเกิดกลุ่มขบวนการแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ

2) ปัจจัยการอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศอื่น

2.1) ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียให้โอกาสในการดำรงชีวิตที่ดีกว่า และมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า เนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศพม่าช้ากว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างมากทำให้เกิดแรงดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงานและชาวโรฮิงญาที่จะแสวงหาโอกาสของชีวิตที่ดีกว่า นอกจากนี้ปัจจัยด้านศาสนายังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการเดินทางเข้าประเทศเพราะคาดหวังว่าจะได้รับ การปฏิบัติที่ดีในฐานะที่เป็นมุสลิม (Muslim Brotherhood) โดยในส่วนของประเทศอินโดนีเซียได้ให้ความช่วยเหลือชาวโรฮิงญาและรับเข้าที่พักพิงชั่วคราวก่อนการส่งต่อไปยังประเทศที่สาม และปัจจุบันในประเทศอินโดนีเซียมีค่ายที่พักพิงชั่วคราวภายใต้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees; UNHCR) ที่รับชาวโรฮิงญาที่อพยพทางเรือคือค่ายที่พักพิงชั่วคราวในเมืองเมดัน และอาเจะฮ์

2.2) ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียมีเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่สะดวก สามารถเชื่อมต่อกับประเทศต้นทางได้ทั้งทางบกและทางทะเล โดยระบบการคมนาคมทางบกระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่ามีความสะดวกทำให้การข้ามแดนทางบกผ่านช่องทางช่องทางธรรมชาติ หลบหลีกการจับกุมได้ง่ายทำให้แรงงานพม่าหลบหนีผ่านเส้นทางบกจำนวนมาก แต่ในส่วนของชาวโรฮิงญา ที่อยู่ทางตะวันตกของประเทศที่ยากต่อการเคลื่อนตัว ย้ายถิ่นภายในพม่าทำให้การใช้เส้นทางบกผ่านช่องทางธรรมชาติเข้ามาที่ประเทศไทยนั้นทำได้ยาก จึงเป็นที่นิยมในการอพยพทางทะเลจากสาเหตุที่ภูมิศาสตร์ ที่อ่าวเบงกอลและทะเลอันดามันมีขนาดใหญ่ ไม่ได้ถูกครอบคลุมโดยเขตต่อเนื่องหรือทะเลอาณาเขตชาติใดชาติหนึ่ง แต่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศพม่า ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซียที่กฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองไม่ได้มีผลบังคับใช้ ทำให้การเดินทางของโรฮิงญาสามารถเกิดขึ้นได้

2.3) ชาวโรฮิงญาที่อพยพบางส่วนมีญาติ พี่น้อง เพื่อน หรือคนชนชาติเดียวกันพำนักอยู่แล้วในประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย หรือประเทศอินโดนีเซีย โดยญาติเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ข้อมูลการทำงาน โอกาส และคุณภาพชีวิต อีกทั้งสนับสนุนเงินทุนสำหรับการเดินทางเป็นค่าจ้างโดยสารเรือค่าตอบแทนผู้นำพา และให้ที่พักอาศัยแก่ผู้ที่อพยพมาใหม่ได้

2.4) ขบวนการค้ามนุษย์ ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime; UNODC) ที่การนำพาผู้ลักลอบชาวโรฮิงญาเข้ามาในประเทศไทยลดน้อยลงมากใน 2 – 3 ปีที่ผ่านมา โดยขบวนการนำพาหลบหนีเข้าเมืองเป็นอาชญากรรมข้ามชาติและบางส่วนเป็นขบวนการค้ามนุษย์โดยเส้นทางของขบวนการนำพา ชาวโรฮิงญาในปี พ.ศ. 2562 เปลี่ยนเส้นทางจากในอดีตที่จากเดิมใช้ประเทศไทยเป็นจุดพักคอยหรือประเทศทางผ่าน เป็นการเดินทางทะเลผ่านเขตต่อเนื่องหรือเศรษฐกิจจำเพาะของไทย หรือทะเลหลวงตรงไปยังประเทศปลายทางอย่างประเทศมาเลเซียหรือประเทศอินโดนีเซีย[2]

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นฐานลักลอบเข้าเมืองไม่ว่าจะมาเพื่อการพักคอยชั่วคราวหรือเพื่อมาค้าแรงงานแบบผิดกฎหมายสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายของไทยตลอดทั้งข้อจำกัดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไทยปฏิบัติต่อผู้อพยพลักลอบเข้าเมือง สรุปดังนี้

1) สิทธิในการลี้ภัยตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 สามารถพิจารณาออกเป็น 2 กรณีดังนี้ กรณีแรก การคุ้มครองสิทธิของผู้อพยพย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงญาในกลุ่มประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ซึ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 โดยได้ให้นิยามคำว่า “ผู้ลี้ภัย” หมายถึง บุคคลที่อยู่นอกอาณาเขตประเทศแห่งสัญชาติของตน ซึ่งมีความหวาดกลัวอันมีมูลว่าจะต้องถูกประหัตประหารด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพในกลุ่มทางสังคม หรือความคิดเห็นทางการเมือง และไม่สามารถหรือไม่ยินยอมจะรับการคุ้มครองจากประเทศแห่งสัญชาติของตนด้วยเหตุแห่งความหวาดกลัว ควบคู่ไปกับการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการขอลี้ภัย ทำให้ไม่สามารถที่จะถือได้ว่าชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐานทั้งหมดนั้นเป็นผู้ลี้ภัยตามนิยามของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐานทั้งหมดจะได้รับสิทธิลี้ภัยในประเทศภาคีของอนุสัญญาว่าด้วย

---

[2] บุษยพรรณ ถิตานนท์.การแก้ไขปัญหาโรฮิงญาในมิติความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล.วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2565)

สถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ทั้งหมด และในกรณีที่สอง การคุ้มครองสิทธิของผู้อพยพย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงญาในกลุ่มประเทศที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 หากพิจารณาตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ. 2003 และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1992 พบว่ากฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง 4 ฉบับ นั้นมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐาน ดังนั้น แม้ในกรณีที่ประเทศซึ่งไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 แต่เป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง 4 ฉบับดังกล่าว ประเทศนั้นก็จะต้องให้ความคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนต่อชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐานตามพันธกรณีกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศนั้นเข้าร่วมผูกพัน ประเทศไทยจึงต้องให้ความคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนต่อชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย

2) แนวทางในการบังคับใช้กฎมายเกี่ยวกับผู้อพยพย้ายถิ่นฐานของเมืองของประเทศไทยเป็นไปทิศทางเดียวกับในประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาผู้อพยพเป็นประเด็นความมั่นคงที่สำคัญ จึงไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ประกอบกับปัญหาการอพยพชาวโรฮิงญายังไม่ได้ข้อยุติที่จะสรุปได้ว่าชาวโรฮิงญาทั้งหมดเป็นผู้ลี้ภัยตามที่ได้สรุปวิเคราะห์ไว้ในข้อ 1 ดังนั้น ประเทศไทยจึงมุ่งเน้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต่อผู้อพยพย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงญาเป็นประการสำคัญ เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ. 2003 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1992 ทั้ง 4 ฉบับ จึงควรให้การช่วยเหลือมนุษยธรรม ให้อาหาร น้ำดื่มที่พอเพียง ยารักษาโรคตลอดจนรวมไปถึงน้ำมันในการเดินทางต่อไปถึงประเทศที่สาม ในกรณีที่มีการผลักดันไม่ให้ผู้อพยพดังกล่าวล่วงล้ำน่านน้ำเข้ามาในราชอาณาจักรไทย รวมทั้งในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 การผลักดันผู้อพยพย้ายถิ่นฐานชาวโรฮิงญากลับประเทศ

จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นประการสำคัญด้วย โดยการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกรณีการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโรฮิงญาเข้ามาในประเทศไทย ดังกล่าวจะต้องไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกการปฏิบัติที่แตกต่าง เว้นเสียแต่เป็นกรณีการช่วยเหลือเด็กตามที่กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนกำหนดไว้

3) แนวทางในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย หากพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย ยังไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาที่ชัดเจนเอาไว้ จึงไม่มีหลักประกันการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานว่าจะบังคับใช้ไปในทิศทางใด ส่งผลให้ในบางกรณีการใช้กฎหมายดังกล่าวต่อชาวโรฮิงญาผู้อพยพย้ายถิ่นฐานไม่เป็นไปตามหลักสากลด้านสิทธิมนุษยชน หรือในกรณีหากมีการปฏิบัติในการปฏิบัตินั้นอาจมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในกลุ่มชาวโรฮิงญาผู้อพยพย้ายถิ่นฐานด้วยกันเองไม่เป็นไปตามหลักสากลด้านสิทธิมนุษยชน

4) ประเทศไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้กฎหมายระหว่างประเทศแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์รวมแล้วไม่ต่ากว่า 10 ฉบับ และกฎหมายภายในประเทศ มีกฎหมาย 9 ฉบับที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (2) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 (4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 (5) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2540 (6) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 (7) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (8) บันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดาเนินการกรณีหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2542 และ (9) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

จากการวิเคราะห์การศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกิดจากการตีความข้อกฎหมายที่ไม่ตรงกันในกระบวนการคัดแยกเหยื่อที่มีการยึดติดกับคำว่าสมัครใจหรือถูกบังคับมากเกินไปโดยไม่ดูปัจจัยแวดล้อมหรือการกระทำของขบวนการค้ามนุษย์ที่อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งการใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในการจัดการกับผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายทำให้เหยื่อบางรายต้องรับโทษ และไม่สามารถสาวไปถึงขบวนการค้ามนุษย์ได้ รวมทั้งกระบวนการในการดำเนินคดี

ฟ้องร้องทางแพ่งและเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายชดเชยให้กับเหยื่อการค้ามนุษย์มีค่าใช้จ่ายที่สูงและใช้เวลานาน รวมถึงความกลัวที่จะถูกนักค้ามนุษย์แก้แค้น ความไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่ เป็นอุปสรรคต่อเหยื่อการค้ามนุษย์ในการเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 62 ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า "ผู้ใดหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท อีกทั้งเจ้าหน้าที่รัฐยังมีอำนาจในการจัดส่งบุคคลเหล่านี้กลับออกนอกประเทศได้" ถูกบังคับใช้มานานโดยไม่มีการแก้ไขเกี่ยวกับบทลงโทษของผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุก ส่งผลทำให้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ได้สัดส่วนการลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดจึงไม่สามารถป้องกัน ข่มขู่ ยับยั้งผู้อพยพลักลอบเข้าเมืองที่มีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อหลักเกณฑ์ปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนในการบังคับใช้กฎหมายกับชาวโรฮิงญาในแต่ละกรณีให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายของทหารเรือและการส่งตัวชาวโรฮิงญากลับประเทศโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และเพื่อเป็นการป้องกันการข่มขู่ ยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนผู้อพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ให้เพิ่มความรุนแรงของโทษอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จึงควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ลักลอบขนอพยพคนเข้าเมือง โดยเฉพาะหากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐให้รับโทษหนักกว่าเดิม

4.2 ผลกระทบจากปัญหาต่างด้าวชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย ค้าแรงงาน ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

จากการที่ชาวโรฮิงญาหลบหนีเขาเมืองโดยผิดกฎหมายและได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อไทยในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ผลกระทบด้านความมั่นคง กล่าวคือเกิดผลกระทบในเชิงลบและความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ ขบวนการค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองทางทะเล และมีผลสืบเนื่องต่อความมั่นคงทางบก ชาวมุสลิมโรฮิงญาที่ลักลอบเข้ามาพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ส่วนหนึ่งจะมีพฤติการณ์ไปรวมกับกลุ่มผิดกฎหมาย เช่น รวมกับกลุ่มชาวปากีสถานปลอมแปลงเอกสารสาคัญต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีพฤติการณ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ

หลายรูปแบบ เช่น การค้ามนุษย์ ปลอมแปลงหนังสือเดินทาง การค้าสิ่งผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด อาวุธสงคราม ตลอดจนการตั้งตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากผู้ลักลอบเข้าเมือง เกิดขบวนการนำพาชาวมุสลิมโรฮิงญาจากพม่าเข้าไทย และขบวนการนำพาชาวมุสลิมโรฮิงญาจากไทยไปมาเลเซียหรือกลุ่มประเทศมุสลิม มีการจัดตั้งกลุ่ม Burmese Rohingya Association in Thailand (BRAT) เคลื่อนไหวในไทย เพื่อเรียกร้องสิทธิสถานะอยู่ในประเทศไทย มีกลุ่ม RSO ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มTaliban และนาย Osama bin Ladenโดยการรับความช่วยเหลือด้านเงินทุนและการฝึกทางทหาร เป็นสิ่งบอกเหตุที่สาคัญและมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดตั้งโลกมุสลิม (Muslim World) ขึ้นมาใหม่ ดังนั้นมุสลิมโรฮิงญาในประเทศไทยบางส่วนเป็นมุสลิมหัวรุนแรง

2) ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือเกิดผลกระทบเชิงลบมีความเสี่ยงที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศพม่าจะตกต่ำ เนื่องจากพม่ามีท่าทีแข็งกร้าวเมื่อถูกพาดพิง การจัดการปัญหาภายในเรื่องของโรฮิงญา ประกอบกับการที่ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลพม่านั้นอาศัยอยู่ในประเทศไทย และใช้เป็นฐานในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านได้ ซึ่งการใช้มาตรการที่เข้มงวดต่อชาวโรฮิงญาของประเทศไทยนั้นอาจทำให้เกิดภาพลักษณ์ของประเทศไทยในมิติของการค้ามนุษย์และสิทธิมนุษยชน

3) ผลกระทบด้านการป้องกันประเทศ กล่าวคือเกิดผลกระทบเชิงลบซึ่งในกลุ่มชาวโรฮิงญาอาจก่อความไม่สงบในการเรียกร้องเพื่อแก้ปัญหาในประเทศต้นทาง และอาจมีความเชื่อมโยงผ่านศาสนากับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

4) ผลกระทบด้านสาธารณสุข กล่าวคือเกิดผลกระทบเชิงลบที่การเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย เนื่องจากผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ไม่ได้ผ่านกระบวนการกักกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สถิติของการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวแรงงาน 3 สัญชาติ ได้แก่ พม่า กัมพูชา และลาว ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีจำนวนประมาณ 18,315[3] ราย มาจากประเทศพม่าเป็นสัดส่วนมากที่สุดและมีแนวโน้ม เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้สถิติการตรวจเชิงรุกในแรงงานต่างด้าวในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2565 พบอัตราการติดเชื้อสูงกว่าการตรวจเชื้อในกลุ่มอื่น ซึ่งผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่ามีความเสี่ยงติดเชื้อสูงขึ้นไปอีกเนื่องจาก

---

[3] บุษยพรรณ ถิตานนท์.การแก้ไขปัญหาโรฮิงญาในมิติความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล.วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2565)

สถานการณ์ระบาดในประเทศพม่าที่ยังมีอยู่สูงและอาจไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามชาวโรฮิงญาไม่ได้อยู่ในตลาดแรงงานแต่มีความเสี่ยงแพร่กระจายโรค ในประเทศไทย ทั้งโรคอุบัติใหม่ และป้องกันโรคติดต่ออื่น เช่น โรคมาเลเรีย โรคเท้าช้าง

5) ผลกระทบด้านสังคมวิทยา กล่าวคือเกิดผลกระทบเชิงลบในการที่ชาวโรฮิงญาลักลอบเข้ามาทำงาน โดยมีการปลอมแปลงเอกสารจะไม่ได้รับการคุ้มครองหรือสิทธิพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติ เกิดการบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก ฯลฯ ซึ่งเด็กชาวโรฮิงญาที่ติดตามพ่อแม่เข้ามาจะไม่ได้รับการศึกษา อีกทั้งกระบวนการกักตัวรอส่งกลับต้นทางหรือประเทศที่สามมีผลต่อสุขภาพจิตของชาวโรฮิงญา และการรวมกลุ่มเป็นชุมชน อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งกับคนในพื้นที่นำมาซึ่งความหวาดระแวง และอาชญากรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ชาวมุสลิมโรฮิงญาส่วนใหญ่ที่ลักลอบเข้ามาขายแรงงานในไทยมีจานวนหนึ่งที่ไปจดทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าเพื่อให้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราวแต่อย่างไรก็ตามในอนาคตหากมีการพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าชาวมุสลิมโรฮิงญา ซึ่งกลุ่มดังกล่าวจะต้องมีปัญหาเนื่องจากประเทศพม่าจะไม่ยอมรับว่าเป็นบุคคลสัญชาติพม่า ทำให้ต้องตกค้างเป็นผู้หลบหนีเขาเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่ในประเทศไทยโดยบุตรหลานของกลุ่มเหล่านี้จะเป็นเด็กไร้สัญชาติก่อให้เกิดปัญหาและภาระด้านสังคมให้กับประเทศไทยมากขึ้น

6) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเหมือนกลุ่มแรงงาน 3 สัญชาติ แต่เป็นภาระให้รัฐบาลไทยต้องดูแลชาวโรฮิงญาระหว่างการรอส่งตัวหรือผลักดันออกนอกประเทศ นอกจากนี้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมบางประเภท เช่น การประมง กิจการต่อเนื่องจากการประมง การเกษตร แรงงานไทยทั้งในและนอกพื้นที่ไม่ยอมทำงานประเภทดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการต้องใช้แรงงานต่างด้าว ประกอบกับแรงงานต่างด้าวเป็นแรงงานราคาถูก ทำงานคุ้มค่ามากกว่าแรงงานไทย จึงเป็นแรงผลักดันการใช้แรงงานต่างด้าวเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่จำนวนคนไทยว่างงานมีเพิ่มมากขึ้นตลอดจนจะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าแรงพื้นฐาน

7) ผลกระทบด้านภาพลักษณ์ของไทยในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ กล่าวคือด้วยสำนักข่าวต่างประเทศได้รายงานว่า เจ้าหน้าที่ยามฝั่งของประเทศอินเดียได้ให้การช่วยเหลือผู้อพยพชาวโรฮิงญากว่าร้อยคนที่พยายามว่ายน้ำเข้าหาฝั่งซึ่งทั้งหมดอยู่ในสภาพที่อิดโรยและขาดน้ำอย่าง

รุนแรง โดยกลุ่มผู้อพยพได้ เล่าให้ฟังว่า พวกตนได้จ่ายเงินให้นายหน้าพาขึ้นเรือเดินทางหลบหนีเข้าในประเทศไทย เพราะต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่กลับถูกทหารไทยควบคุมตัวแล้วบังคับให้ขึ้นเรือแล้วส่งกลับประเทศของตนด้วยเรือที่ไม่มีเครื่องยนต์ปล่อยให้ลอยอยู่กลางทะเลด้วยอาหารและน้ำจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภค (เป็นคำกล่าวอ้างของผู้หลบหนีชาวโรฮิงญา) ผู้อพยพกล่าวอ้างว่าการกระทำดังกล่าวของประเทศไทยส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตไปนับร้อยศพ เนื่องจากอดอาหารท่ามกลางลอยคอในทะเล ส่งผลให้นานาชาติตลอดจนถึงองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชนออกมากล่าวหาว่าประเทศไทยได้กระทำการไร้ซึ่งมนุษยธรรม

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา จึงสามารถอภิปรายผลได้ว่าการอพยพแบบไม่ปกติและหลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญามีผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านต่าง ๆหลัก 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านการป้องกันประเทศ ด้านการสาธารณสุข ด้านสังคมวิทยา ด้านเศรษฐกิจ และด้านภาพลักษณ์ของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยมีมุมมองที่ค่อนข้างเป็นลบต่อการเข้ามาของชาวโรฮิงญาและมองว่าเป็นปัญหาและภาระของประเทศไทยในการดูแลช่วยเหลือที่จะมีผลต่อความมั่นคง การสาธารณสุข และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นหลัก

4.3 แนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้าประเทศไทย

กรณีที่ปรากฏข่าวสารเผยแพร่ตามสื่อมวลชนต่างประเทศระบุว่า เจ้าหน้าที่ของไทยได้กระทำการในลักษณะละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มมุสลิมโรฮิงยา ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย โดยการผลักดันกลุ่มดังกล่าวออกจากเขตแดนทางทะเลของไทย ด้วยเรือประมงที่ไม่ติดเครื่องยนต์ แต่มอบอาหารและน้ำให้อย่างเพียงพอ กรณีดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มมุสลิมโรฮิงยาบางส่วนเสียชีวิตก่อนถึงฝั่ง และข่าวสารข้างต้นได้ถูกกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ นำไปเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหา ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกองทัพและประเทศนั้น สถาบันวิจัยทางยุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ขอเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเป็น 3 ระยะ คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ระยะสั้นและระยะยาวแบบยั่งยืน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

1.1) รัฐบาลต้องกำหนดนโยบาย มาตรการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาโรฮิงยาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนดำเนินการต่อผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเด็ดขาด โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเป็นหน่วยรับผิดชอบ หลักในการดำเนินการแก้ไข

1.2) มีการประชุมหรฆารือกับต่างประเทศหรือองกรค์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พม่า บังกลาเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ UNHCR เพื่อร่วมหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะควรให้ภาพที่ชัดเจนว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่รับภาระของปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทางทะเล ทั้งที่ไม่ได้เป็นประเทศผู้ก่อปัญหา

1.3) นำประเด็นโรฮิงยาเข้าเสนอในการประชุม ASEAN SUMMIT เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งผลจากการประชุมว่าด้วยการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน ตามมาตรา 14 ของกฎบัตรอาเซียน มีการตกลงชัดเจนว่าต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานมนุษยชนอาเซียนขึ้น และมอบหมายให้คณะกรรมการจัดทำร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference: TOR) ขึ้น โดยหัวใจของร่างขอบเขตของงาน คือ อำนาจและหน้าที่ขององค์กร ซึ่งมีประเด็นสำคัญคือการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก การพัฒนาบรรทัดฐานในเรื่องสิทธิมนุษยชนก่อน นอกจากนี้จะต้องส่งเสริมให้อาเซียนเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วย

1.4) สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาคมโลก โดยยืนยันบนหลักการว่ากลุ่มโรฮิงญาเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย (Illegal migration) ที่มิใช่ผู้หนีภัยจากการสู้รบ (Displaced person from fighting) และไม่ใช่เป็นผู้อพยพลี้ภัย (Refugee) ซึ่งรัฐบาลไทยได้ปฏิบัติต่อชาวโรฮิงญาอย่างชอบธรรมตามกรอบกฎหมายของไทย ไม่ได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่สื่อต่างประเทศกล่าวอ้าง

1.5) กรณีที่มีข้อเรียกร้องให้จัดตั้งศูนย์พักพิงหรือศูนย์ผู้ลี้ภัยให้แก่ชาวโรฮิงญา รัฐบาลไทยต้องยืนยันจุดยืนที่เห็นพ้องร่วมกับ UNHCR ว่าสถานภาพของชาวโรฮิงญาคือผู้อพยพเพื่อเหตุผลด้านเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลไทยมีงบประมาณเพื่อการดูแลผู้อพยพชั่วคราวในระยะสั้นเท่านั้น ผู้อพยพดังกล่าวไม่เข้าข่ายเป็นผู้ลี้ภัย และอาจยอมรับให้พักพิงได้ชั่วคราวในระยะสั้นด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรมเพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศที่สามเท่านั้น

1.6) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหลักมนุษยธรรมตามความเหมาะสม

1.7) ป้องกันและปราบปรามเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและค้ามนุษย์อย่างจริงจังและเด็ดขาด

อย่างไรก็ตาม จากแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบันนโยบายผลักดันของประเทศไทยนั้นมีความประนีประนอมมากกว่าประเทศอื่น ๆ ตัวอย่างเช่นประเทศออสเตรเลียที่มีนโยบายที่ชัดเจนและจริงจังในการผลักดันผู้ลักลอบเข้าเมืองกลับประเทศต้นทาง แต่ในส่วนของนโยบายผลักดันของประเทศไทยนั้นแม้จะผลักดันกลุ่มผู้อพยพกลับประเทศต้นทางแต่รัฐบาลไทยยังได้มอบของยังชีพสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพระหว่างเดินทางกลับประเทศต้นทางอันได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมด้วยแล้ว

2) การแก้ไขปัญหาในระยะสั้น

2.1) เพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติงานทั้งทางบกและทางทะเล โดยทางบกเพิ่มกำลังลาดตระเวนตามแนวชายแดนที่คาดว่าจะมีผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ส่วนทางทะเลต้องเพิ่มการลาดตระเวนทางทะเล และต้องกำหนดกฎการปฏิบัติ (Rule of Engagement: ROE) พิเศษในปฏิบัติการร่วมในการลาดตระเวนทางทะเล ระหว่าง ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อสกัดกั้นและผลักดันการเข้ามาของกลุ่มคนอพยพเหล่านี้

2.2) กำหนดให้มีระเบียบปฏิบัติ(Standard Operating Procedure: SOP) หรือกฎการปฏิบัติในการปฏิบัติกับชาวโรฮิงยาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน เป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงาน หรือให้มีคู่มือปฏิบัติ ให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกันที่ได้มาตรฐานตามหลักสากลว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3) ให้ความรู้หรือฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และขอบเขตการปฏิบัติงานของตนตามหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4) เจ้าหน้าที่จะต้องบันทึกภาพและเสียง การจับกุมหรือการปฏิบัติต่อชาวโรฮิงยาเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าไม่มีการทำร้ายร่างกายหรือละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยมีภาคประชาชนหรือ

องค์กรสิทธิมนุษยชนร่วมดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.5) กำหนดขอบเขตที่พักพิงชั่วคราวที่ชัดเจน ดำเนินการขึ้นทะเบียนประวัติเพื่อจะได้ทราบจำนวนและข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นประโยชน์ในการส่งกลับประเทศต้นทางอย่างถูกต้อง หรือส่งต่อไปยังประเทศที่สาม ดำเนินการคัดแยกและสืบสวนให้ได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้เดินทางมาจากภูมิลำเนาใด ด้วยวิธีการใด ซึ่งจะทำให้ทางการไทยสามารถเจรจากับประเทศที่ต้องรับประชากรของตนกลับภูมิลำเนาได้ เช่น ประเทศพม่าหรือบังกลาเทศ และทำให้ประเทศดังกล่าวไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้

2.6) เพิ่มความเข้มข้นด้านการข่าว เร่งปราบปรามเจ้าหน้าที่และผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและค้ามนุษย์อย่างจริงจังและเด็ดขาด โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากพบว่าเป็นผู้กระทำความผิดเสียเองจะต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่า

3) การแก้ไขปัญหาในระยะยาว

3.1) กองทัพควรแสดงจุดยืนและบทบาทการให้การสนับสนุนต่อกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีการระดมความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงในปัญหามุสลิมโรฮิงยา ทั้งนี้ มีปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ที่การกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

3.2) ระดมความคิดของนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในระยะยาวนำเสนอต่อรัฐบาล

3.3) ประสานการทำงานระหว่างภาครัฐ องค์กรเอกชนอิสระและสื่อมวลชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดความร่วมมือในอีกมิติหนึ่ง

3.4) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.5) ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางของภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาร่วมกัน

3.6) การแก้ไขปัญหามุสลิมโรฮิงญาควรดำเนินการพร้อมกันใน 3 แนวทาง กล่าวคือ แนวทางที่ 1 เป็นการดำเนินการโดยความริเริ่มของหน่วยงานและเครื่องมือภายใต้การควบคุมของภาครัฐ แนวทางที่ 2 เป็นการดำเนินการโดยความริเริ่มของภาควิชาการ และแนวทางที่ 3 เป็นการ

ดำเนินการโดยภาคประชาสังคม (Civil Society Organization: CSO) อนึ่ง ในการดำเนินการของแต่ละแนวทางให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ นักวิชาการ ภาคประชาสังคมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องรวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือในระดับพหุภาคี เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลไทยที่ต้องแบกภาระแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศกว่าสองล้านคน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมในทุกมิติ และจากทุกมุมมองของทุกภาคส่วนในสังคมทั้งในระดับชาติและภูมิภาคอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาแล้วนอกจากที่กล่าวมาข้างต้นการแก้ไขปัญหากลุ่มอพยพชาวโรฮิงญาลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายจะต้องพิจารณาในมิติต่างๆ อย่างรอบด้านด้วย และจะต้องดำเนินการคู่ขนานพร้อมกัน ดังนี้

1) ประเทศต้นทางคือประเทศพม่า รัฐบาลจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมหรือรัฐบาลทหารจะต้องทำการสำรวจประชากรโรฮิงญาเพื่อแยกแยะโรฮิงญาท้องถิ่นกับชาวเบงกอลหรือชาวเชื้อสายเบงกอลหรืออินเดียที่อาจสวมรอยเป็นโรฮิงญาเข้ามาอาศัยอยู่ในพม่า และรัฐบาลจะต้องให้ถิ่นพำนักถาวรพร้อมออกเอกสารแสดงตน ในส่วนนี้ประชาคมโลกโดยเฉพาะหมู่สมาชิกอาเซียนร่วมกับสหประชาชาติต้องร่วมกันเรียกร้องให้รัฐบาลพม่าให้สิทธิพลเมืองชาวโรฮิงญาท้องถิ่นและให้ความช่วยเหลือรัฐบาลพม่าในการสารวจประชากรพลเมืองท้องถิ่น และการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน สร้างอนาคต สร้างเศรษฐกิจพลเมืองท้องถิ่นมีการดำรงชีพเป็นปกติ ไม่ยากลำบากเพื่อให้ชาวโรฮิงญาไม่อพยพหลบหนีไปยังประเทศอื่น อันนำมาซึ่งความสันติสุขมาสู่สังคมประชาคมโลก

2) การช่วยเหลือดูแลชาวโรฮิงญาที่ติดค้างอยู่ในประเทศแรกรับหรือระหว่างทาง (Transit) เช่น ไทย มาเลเซียและอินโดนีเซีย ให้ได้มาตรฐานที่ประชาคมโลกหรือพี่น้องชาวมุสลิมพึงยอมรับได้ หมายถึงเร่งเสริมความพร้อมในการรองรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สาหรับหน่วยงานหลักในประเทศไทยชั้นนี้คือ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงชีวิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งที่ผ่านมายังเป็นลักษณะตางคนต่างทำ กล่าวคือคือหน่วยงานได้รับมอบหมายมาจากรัฐบาลแล้วกระจายกันไปตามหน่วยงานสาขาทั่วประเทศ แต่ไม่ได้จัดหางบประมาณจากส่วนกลางให้เพียงพอเป็นค่าเลี้ยงดูต่าง ๆ ค่าจ้างบุคลากรให้เพียงพอ และเพื่อการจัดทำสถานที่ให้สอดคล้องกับหลักมนุษยธรรม ศักดิ์ศรี และความเป็นมนุษย์ สภาพสถานที่กักขังแออัด และสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับ เช่นในการได้ออกมาสูดอากาศ ออกกำลังกายถูกจำกัดเพราะสถานที่ไม่อำนวย

และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไม่เพียงพอที่จะดูแลป้องกันการหลบหนี ปัญหาพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ล่ามไม่เพียงพอ สถานรักษาพยาบาลและบุคลากรการแพทย์ พยาบาล ที่สถานกักกัน หรืออุปกรณ์เพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา หรือการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ก็ยังขาดเหลืออีกมาก ขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการกลางอิสลามเข้าไปร่วมดูแลอย่างจริงจังเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระฝ่ายราชการ และยังเป็นการเสริมสร้างขวัญกาลังใจให้กับชาวมุสลิมโรฮิงญาด้วย ก็ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ อีกทั้งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยก็อยู่ในวิสัยที่จะช่วยเจรจากับโลกอิสลามเพื่อร่วมให้ความช่วยเหลือได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนั้นคณะกรรมการกลางอิสลามสามารถรับหน้าที่แทนฝ่ายราชการในการจัดหาสถานที่ เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์รวมดูแลโรฮิงญาทั้งหมดแทนที่จะกระจายไปจังหวัดต่าง ๆ ที่บางจังหวัดไม่มีชุมชนมุสลิมร่วมดูแลให้คำแนะนำ นอกเหนือจากความคับแคบดังกล่าว

3) การส่งไปยังประเทศที่สามซึ่งโอกาสที่จะได้ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม เช่น ประเทศในแถบตะวันตกต่างๆ มีโอกาสน้อยลงเพราะปัญหาเศรษฐกิจภายในของประเทศนั้น และปัญหาการต่อต้านชาวมุสลิม ปัญหาการแย่งงาน และเรื่องความรู้สึกเกรงกลัวลัทธิสุดโต่งของการนับถือศาสนาที่นำไปสู่ความรุนแรงและเผชิญหน้า ฉะนั้นโอกาสการไปประเทศที่สามก็น่าจะเป็นภูมิภาคตะวันออกกลางเพราะนับถือศาสนาเดียวกัน ที่สำคัญภูมิภาคนี้ต้องการแรงงานทุกระดับและมีชาวโรฮิงญาบางส่วนพักอาศัยอยู่ในตะวันออกกลางบ้างแล้วซึ่งมักจะชักชวนเพื่อนชาวโรฮิงงญาไปอาศัยอยู่ด้วยกัน เช่น ประเทศซาอุดิอาระเบียมีชาวดรฮิงญาอาศัยอยู่จำนวนประมาณกว่าแสนคน ฉะนั้นรัฐบาลก็น่าจะประชุมหารือกับประเทศตะวันออกกลาง โดยร่วมกับสหประชาชาติเพื่อการนี้ได้

4) เป็นกลไกของกรอบอาเซียน โดยเฉพาะประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ซึ่งขาดแรงงานอย่างมาก โดยเฉพาะแรงงานที่ไม่ต้องการความรู้หรือความชานาญการมาก อีกทั้งไทยมีแรงงานพม่าอยู่มากมายถึง 3 - 4 ล้านคน ส่วนมาเลเซียมีแรงงานอินโดนีเซียหลายล้านคนเช่นกัน ทั้ง 2 ประเทศต่างยังต้องการแรงงานต่างด้าว เป็นส่วนที่จำเป็นยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นตลาดที่มีความเสรี ซึ่งการกีดกันหรือหารสร้างกฎเกณฑ์ มักมีนัยของการหาประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการทุจริตคอรัปชั่น ดังนั้น ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียควรพิจารณาให้ชาวโรฮิงญาเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานต่างด้าวที่ต้องการและนำเข้าสู่ระบบแรงงานต่างด้าวแบบถูกกฎหมายได้ รัฐบาลจะต้องร่วมประชุมหากับต่างประเทศในภูมิภาค ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และพม่า นอกจากนี้ยังมีองค์กรในเวทีระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องผู้อพยพลี้ภัย

ที่อินโดนีเซียและออสเตรเลียร่วมกันเป็นเจ้าภาพได้นำปัญหาเกี่ยวกับการอพยพลี้ภัยของชาวโรฮิงญาร่วมกันหารือกันในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกด้วย สำหรับประเทศไทยซึ่งมีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องคือสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย จะต้องบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังพร้อมนำเสนอต่อรัฐบาลและรัฐสภาเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและปรึกษากับวงการอิสลามไทยอย่างใกล้ชิด

เมื่อได้พิจารณาศึกษาพบว่าวิธีการจัดการกับปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาของประเทศไทยในหลายปีที่ผ่านมายังไม่มีการกำหนดนโยบายการดำเนินการต่อผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวโรฮิงญาเป็นการเฉพาะ มีเพียงแต่การใช้กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเป็นหลักในการปฏิบัติ และต่อมามีอัตราการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาที่เพิ่มขึ้นช่วงสองสามปีที่ผ่านมา (แม้ปัจจุบันจะเริ่มลดจำนวนลงแต่ยังมีบางส่วนที่ลักลอบเข้ามาค้าแรงงานผิดกฎหมายในประเทศไทย) ได้เผชิญกับปัญหาการจับกุมชาวโรฮิงญาแต่ไม่สามารถส่งกลับไปยังประเทศต้นทางด้วยวิธีทางการทูตได้ จึงมีการใช้มาตรการผลักดันไปยังประเทศที่สาม และยังมีบางส่วนตกเป็นภาระในการดูแลของประเทศไทยด้วย ต่อมารัฐบาลไทยโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวโรฮิงญาในพื้นที่จังหวัดระนองและจังหวัดพังงา โดยการมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนแยก 1 เป็นหน่วยงานในการอำนวยการหลักในการแก้ไขปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวโรฮิงญา โดยการใช้นโยบายให้ผลักกลับไปยังบริเวณชายแดนด้านตะวันตก ซึ่งให้ถือว่าชาวโรฮิงญาใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเท่านั้น พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม อาทิเช่น การให้น้ำ อาหาร น้ำมัน ยารักษาโรค เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังประเทศที่สาม โดยการจับกุมจะเป็นวิธีการสุดท้ายหากพบว่าผู้ลักลอบมีท่าทีเดินเรือเข้ามาในทะเลอาณาเขตและน่านน้ำภายในของประเทศไทย ส่วนในเรื่องของการจัดตั้งที่พักอาศัยชั่วคราวให้แก่ผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวโรฮิงญานั้น ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายในการจัดตั้งที่พักอาศัยชั่วคราว แต่ถ้าถูกจับกุมตามกฎหมายคนเข้าเมืองจะเป็นการกักตัวในสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่และจังหวัดอื่น และส่งต่อให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees; UNHCR) เพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามต่อไป ในส่วนของการจัดตั้ง

ค่ายที่พักพิงชั่วคราวของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ นั้นมีจัดตั้งอยู่ 9 [4]ค่าย ตามแนวชายแดนของประเทศไทย – ประเทศพม่า โดยยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง มีความเหลื่อมล้ำในแนวทางที่แตกต่างกันอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) กลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบจากประเทศพม่า และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญาและเกาหลีเหนือ โดยกลุ่มโรฮิงญาเป็นกลุ่มที่ได้รับการปฏิบัติในมาตรฐานที่ต่ำที่สุดและมีแนวทางที่อาจขัดต่อหลักมนุษยธรรม 2 ประการคือ การเพิ่มความเข้มข้นในการสกัดกั้นและป้องกัน การหลบหนีเข้าเมืองเป็นพิเศษ และให้มีระบบการตรวจสอบและติดตามการเคลื่อนไหวที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด ในส่วนของด้านแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาของประเทศนั้น ยังคงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยยังคงเน้นในเรื่องของการลดผลกระทบของการหลบหนีเข้าเมืองใน ด้านความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก และมองด้านอื่น ๆ เป็นเรื่องรองลงมา เนื่องจากสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติและการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญานั้นมีสาเหตุรากเหง้ามาจากประเทศต้นทาง ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขจากประเทศต้นทางในทุก ๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยที่ควรได้รับการพิจารณาคือ ปัจจัยด้านสถานะพลเมือง สัญชาติ กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง และสิทธิในการอยู่อาศัยในประเทศต้นทาง และด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาวโรฮิงญาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม และการพัฒนาพื้นที่รัฐยะไข่ให้มีความเจริญเทียบเท่าพื้นที่อื่นในประเทศต้นทาง

4.4 การอภิปรายผลการศึกษา

1) การอพยพย้ายถิ่นฐานลักลอบเข้าเมืองเพื่อค้าแรงงานแบบผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญามีปัจจัยหลักจากการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการเมืองภายในประเทศต้นทางและการใช้นโยบายการปราบปราม การสกัดกั้น การผลักดันของประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง และสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานและการหลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาจากเดิมเป็นเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ

---

[4] ศรัณยธร รัตน์ธนเกียรติ.ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาในประเทศไทย.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.2560.

ความเป็นอยู่ที่ยากจนเปลี่ยนมาเป็นปัจจัยทางด้านการเมือง การไม่มีสถานะพลเมือง และการถูกดขี่ข่มแหง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ และมีสาเหตุรากเหง้าอยู่ที่ประเทศต้นทาง

2) การอพยพและหลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญามีผลกระทบต่อความมั่นคง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านการป้องกันประเทศ ด้านการสาธารณสุข ด้านสังคมวิทยา ด้านเศรษฐกิจ และด้านภาพลักษณ์ของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยมีมุมมองที่ค่อนข้างเป็นลบต่อการเข้ามาของชาวโรฮิงญาและมองว่าเป็นปัญหาและภาระของประเทศไทยในการดูแลช่วยเหลือที่จะมีผลต่อความมั่นคงของรัฐ การสาธารณสุข และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นหลัก

3) การปฏิบัติของภาครัฐต่อการหลบหนีของชาวโรฮิงญามีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ที่การปฏิบัติการภาคทะเลมีการใช้ 3 แนวทางคือ[5] (1) การอำนวยความสะดวกในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (2) การสกัดกั้นและผลักดันไม่ให้เข้าไทยในเขตต่อเนื่อง และ (3) การจับกุมตามกฎหมายคนเข้าเมือง เมื่ออยู่ในทะเลอาณาเขต น่านน้ำภายใน หรือการขึ้นฝั่งก่อนการส่งต่อให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ดำเนินการต่อไปร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศในการส่งต่อไปประเทศที่สาม โดยยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ. 2555 มีความเหลื่อมล้ำในแนวทางที่แตกต่างกันอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) กลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบจากประเทศพม่า และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญาและเกาหลีเหนือ โดยกลุ่มโรฮิงญาเป็นกลุ่มที่ได้รับการปฏิบัติในมาตรฐานที่ต่ำที่สุดและมีแนวทางที่อาจขัดต่อหลักมนุษยธรรม 2 ประการ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มข้นในการสกัดกั้นและป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองเป็นพิเศษ และให้มีระบบการตรวจสอบและติดตามการเคลื่อนไหวที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด ส่วนในประเด็นของแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญาที่ได้สังเคราะห์ขึ้นมา 5 กลุ่ม ได้แก่

---

[5] บุษยพรรณ ถิตานนท์.การแก้ไขปัญหาโรฮิงญาในมิติความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล.วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2565)

3.1) ข้อเสนอการลดผลกระทบภายในประเทศไทย โดยการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่ยืดหยุ่น และปฏิบัติตามหลักมนุษยชนที่เท่าเทียมกันทุกกลุ่ม

3.2) การแก้ไขที่สาเหตุรากเหง้า โดยดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศต้นทาง (ทวิภาคี) โดยส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในรัฐยะไข่

3.3) การแก้ไขปัญหาที่ประเทศทางผ่าน (ทวิภาคี พหุภาคี) ในการปรับปรุง สภาพความเป็นอยู่ของค่าพักพิงชาวคราวในประเทศบังคลาเทศและการร่วมมือปราบปรามขบวนการนำพาและค้ามนุษย์

3.4) การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศปลายทาง (ทวิภาคี ไตรภาคี) ระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียให้มีความเหมาะสม

3.5) การดำเนินนโยบายกับองค์กรระหว่างประเทศ (พหุภาคี) โดยใช้เวทีนานาชาติผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหารากเหง้าในประเทศต้นทาง โดยเฉพาะเรื่องสถานะและสิทธิการอยู่อาศัยของชาวโรฮิงญาในประเทศต้นทาง การหารืออย่างไม่เป็นทางการ การให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน และการร่วมมือปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าแม้ว่าการสู้รบในประเทศพม่าจะลดลงในระดับหนึ่งแต่ยังไม่มีหลักประกันว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างกองกำลังของกลุ่มชาติพันธุ์และรัฐบาลทหารจะยุติลงอย่างสิ้นเชิง และยังไม่พบว่าชาวโรงฮิงญาจะหยุดการอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศที่สามอันจำต้องใช้เส้นทางผ่านประเทศไทย ประกอบกับรัฐบาลไทยได้ให้การช่วยเหลือและปฏิบัติต่อชาวอพยพในด้านมนุษยธรรมเป็นอย่างดี ทำให้ชาวโรฮิงญาบางกลุ่มเลือกที่จะเสี่ยงชีวิตเข้ามาอาศัยทั้งแบบพักชั่วคราวและถาวรในประเทศไทย ในขณะที่รัฐบาลไทยมีการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดทำพื้นที่พักพิงชั่วคราว อย่างไรก็ตามหากรัฐดำเนินนโยบายปิดพื้นที่พักพิงชั่วคราวอาจมีแนวโน้มการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ลี้ภัยจากการสู้รบทั้งในประเทศไทยและประเทศต้นทางในประเด็นต่าง ๆ เช่น สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง สิทธิในการเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการพัฒนา สิทธิในการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิสตรี และสิทธิเด็ก นอกจากนี้ ยังพบว่า มีประเด็นการละเมิดสิทธิต่อผู้ลี้ภัยจากการสู้รบในขณะที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว เช่น สถานที่พักพิงคับแคบ การถูกจำกัดให้อยู่ภายในพื้นที่พักพิง ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาชาวโรฮิงญาเข้าประเทศแบบผิดกฎหมาย มาค้าแรงงาน ตลอดทั้งป้องกันกลุ่มขบวนการลักลอกขนผู้อพยพเข้าเมือง เป็นไปตามหลักการสากลว่าด้วยหลักความเป็นศักศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อลดการจัดอันดับเรื่องการค้ามนุษย์ตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศไทยต่อนานาประเทศ รัฐบาลไทยซึ่งมีหน่วยงานหลักเกี่ยวข้องคือสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ สานักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย จะต้องบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังพร้อมนำเสนอต่อรัฐบาลและรัฐสภาเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและปรึกษากับวงการอิสลามไทยอย่างใกล้ชิด

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 แนวทางการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหา

ก. แนวทางการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย

1) เมื่อรัฐบาลไทยต้องดำเนินนโยบายปิดพื้นที่พักพิงชั่วคราว จะต้องมีการเตรียมความพร้อม การสื่อสารสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ รัฐบาลไทยต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ และสร้างหลักประกันความปลอดภัย มีมาตรการจูงใจ รวมทั้งการแสวงหาแนวทางความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพหุภาคีในภูมิภาคและอนุภูมิภาค โดยเฉพาะความร่วมมือในกรอบอาเซียน การร่วมมือกันในระดับทวิภาคี ตลอดจนความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

2) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) ตามกรอบเวลาอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้ผู้ที่พำนักในพื้นที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้หนีภัยจากการสู้รบทั้ง 9 แห่ง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก ราชบุรี และกาญจนบุรี

3) การมีข้อตกลงความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศพม่าเรื่องการส่งกลับผู้หนีภัยจากการสู้รบ มีหลักประกันความปลอดภัยในการส่งกลับสู่ประเทศต้นทาง

4) กำหนดการบรรจุแผนดูแลผู้ลี้ภัยจากการสู้รบไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนของชาติ และมีการติดตามแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

5) ศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งผู้ลี้ภัยจากการสู้รบกลับคืนสู่ประเทศต้นทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์

6) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะบทบาทของกลไกการป้องกันระดับชาติ (National Preventive Mechanism) จะต้องติดตามการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจของไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) เป็นระยะและรายงานผลต่อรัฐสภา รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของประเทศพม่าด้วย

7) ส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการเพื่อผ่อนคลายความตรึงเครียดของผู้หนีภัยจากการสู้รบและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

8) รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลและทางบกให้เป็นวาระแห่งชาติ ทั้งในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ กำลังคน อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ให้มีความเพียงพอต่อการออกปฏิบัติทางทะเลและทางบก รวมถึงควรมีการลดจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดการทับซ้อนของการอ้างกันในตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

9) แนวทางการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวโรฮิงญานั้นเป็นการสังเคราะห์ตามสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานที่ครอบคลุมปัญหารากเหง้าของประเทศต้นทาง รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ชาวโรงฮิงญาหลบหนีออกประเทศพม่าและปัจจัยที่ทำให้คนเหล่านั้นลักลอกเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายนั้นมีแนวทางปฏิบัติและการจัดการค่อนข้างครบถ้วน อย่างไรก็ตามความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากประเทศต้นทางเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้แนวทางที่เสนอไว้มีความเป็นไปได้ในทางปฏบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยอาจต้องมีบทบาทนำในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโดยใช้เวทีในระดับทวิภาคีและพหุภาคีในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศกับประเทศพม่า ทั้งนี้เวทีอย่างไม่เป็นทางการจะเป็นเวทีที่สามารถส่งเสริมความไว้เนื้อเชื่อใจและก่อให้เกิดการแสวงหาแนวทางร่วมกันในการแก้ปัญหาชาวโรฮิงญาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ข. การแก้ไขปัญหา

1) การแก้ไขปัญหาการอพยพในระลอกใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ควรแก้ไขปัญหาจากสาเหตุรากเหง้าที่ประเทศต้นทางในประเด็นของกฎหมายพลเมืองของพม่า เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุที่ว่ารัฐบาลพม่าไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาเป็นพลเมืองของพม่า อีกทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ และประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ด้วยการใช้อำนาจในการต่อรองกับประเทศต้นทางในเรื่องของการยกเลิกการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือการยกเลิกการคว่ำบาตร เพื่อเป็นการกดดันให้ประเทศต้นทางมีแนวโน้มที่จะอ่อนข้อในการรับชาวโรฮิงญา หรือชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เป็นพลเมือง อีกทั้งประเทศไทยยังควรทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน หรือผู้ไกล่เกลี่ยให้เกิดการต่อรอง หรือเวทีในการเจรจาระหว่างประเทศต้นทางกับหน่วยงานระหว่าประเทศต่าง ๆ และประเทศมหาอำนาจ รวมทั้ง

ประเทศไทยควรเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Convention Relating to the Status of Refugee 1951)

2) การแก้ไขปัญหาผลกระทบในประเทศนั้น ภาครัฐอาจต้องใช้หลักการทางรัฐศาสตร์มากกว่าหลักการนิติศาสตร์ บูรณาการร่วมกับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองในประเทศไทยและ ผู้แสวงหาที่พักพิงให้มีความยืดหยุ่นและให้สิทธิในการแสวงหาที่พักพิงชั่วคราวในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้กรอบแนวคิดของภาครัฐอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากแนวคิดสัจนิยมที่เน้นความมั่นคงของรัฐเป็นหลัก โดยในปัจจุบันประเทศไทยยังคงปฏิเสธให้ชาวโรฮิงญาหรือคนลักลอบเข้าเมืองกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นพลเมืองของชาติใดเข้ามาในประเทศ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้นจึงควรมีการเปลี่ยนแนวคิดที่เน้นสัจนิยมมาเป็นเสรีนิยมที่เห็นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ การส่งเสริมการช่วยเหลือและการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหารากเหง้าของชาวโรฮิงญาเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และที่ผ่านมาการแก้ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองทางทะเล ประเทศไทยยังใช้นโยบายผลักดันไม่ให้ผู้ลักลอบเข้าเมือง เข้ามายังเขตน่านน้ำของประเทศไทย โดยมีการช่วยตามหลักสิทธิมนุษยธรรมตามสมควร แต่ยังขาดการวางหลักการจัดการการปกครอง (Governance) รวมถึงการร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคประชาสังคมที่เพียงพอ

3) รัฐบาลไทยต้องเน้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ.2555 ยุทธศาสตร์ที่ 3 แต่ต้องให้บทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศที่มากขึ้นและหน่วยงาน โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ควรเสนอนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่อรัฐบาลให้เกิดการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาโรฮิงญา

5.2.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) มีการปรึกษาหารือร่วมกันโดยให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบจัดตั้งผู้แทนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบทราบถึงการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อผู้หนีภัยจากการสู้รบ

2) ในทุกขั้นตอนการดำเนินการควรมีความโปร่งใส อาทิ เช่น กระบวนการในการคัดกรองต้องโปร่งใส การส่งกลับต้องเป็นไปโดยสมัครใจไม่ใช้กำลังบังคับ มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและรายงานให้สาธารณชนและประชาคมได้รับรู้ในเวทีระหว่างประเทศ

3) การสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกันกับคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ดนตรี กีฬา และศิลปวัฒนธรรม

4) จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน โดยอาจมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเจ้าภาพหลัก

5) ระบุแผนปฏิบัติการการเตรียมการปิดพื้นที่พักพิงฯให้ชัดเจนแน่นอนมีกรอบเวลาในการดำเนินการทีละขั้นตอนเพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ได้รับผลกระทบรวมทั้งมีกระบวนการในการทำงานที่ยืดหยุ่น และเปิดกว้าง

6) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายต่อชาวโรฮิงญาผู้อพยพย้ายถิ่นฐานให้เป็นไปตามหลักสากลด้านสิทธิมนุษยชน ไม่เลือกปฏิบัติ ต้องปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม

5.2.3 ข้อเสนอด้านกฎหมาย

1) ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อหลักเกณฑ์ปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนในการบังคับใช้กฎหมายต่อกับชาวโรฮิงญาในแต่ละกรณีให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายของทหารเรือ และการส่งตัวชาวโรฮิงญากับประเทศโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

2) เพื่อเป็นการป้องกัน ข่มขู่ ยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวโรฮิงญา รวมไปถึงให้เพิ่มความรุนแรงของโทษอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

3) เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตลอดทั้งป้องกันกลุ่มขนวนการลักลอบชาวโรฮิงญาเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายทางทะเล ควรมีการระบุอำนาจสิทธิในเขตทางทะเลของน่านน้ำไทยให้ชัดเจน แม้ว่าพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 มาตรา 3 จะมีการให้คำนิยามของอาณาเขตทางทะเลไว้ แต่ยังพบว่าการระบุขอบเขตสิทธิ อำนาจของการปฏิบัติการทะเลยังมีความคลุมเครือเนื่องจากยังไม่มีการระบุสิทธิการปฏิบัติการในเขตต่อเนื่องและเขตเศรษฐกิจจำเพาะอย่างชัดเจน มีเพียงแต่การใช้นโยบายการผลักดันยานพาหนะที่กระทำผิด

หรืออันมีเหตุสงสัยว่าจะกระทำผิดทางทะเลไม่ให้เข้ามาในราชอาณาไทยเท่านั้น ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 ในมาตรา 30 ในการระบุอำนาจสิทธิในการปฏิบัติทางทะเลในอาณาเขตทางทะเลแต่ละเขตให้ชัดเจน

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

เอกสาร

กิตติบดี ใยพูล.**เอกสารประกอบวิชากฎหมายมนุษยชน.** คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2559.

ศรัณยธร รัตน์ธนเกียรติ.**เอกสารประกอบการศึกษาปัญหาการคุ้มครองสิทธิของชาวโรฮิงญาในประเทศไทย.**บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.2560.

วารสาร

บุษยพรรณ ถิตานนท์.การแก้ไขปัญหาโรฮิงญาในมิติความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศึกษาศาสตร์,ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - ธันวาคม 2565,131.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นางสาวเบญจวัญญ์ ภาโนชิต

ที่อยู่ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักกรรมาธิการ 2 เลขที่ 1111 อาคารรัฐสภา
ถนน สามเสน แขวง ถนนนครไชยศรี เขต ดุสิต กรุงเทพฯ 10300
เบอร์โทรศัพท์ 0 2831 9186 - 7

ประวัติการศึกษา

1. ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์ทำงาน

1. นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติ สภาผู้แทนราษฎร 2545 – 2548
2. นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2551
3. วิทยากร สำนักกรรมาธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2551 – ปัจจุบัน